

నానానా

పేదాంబం
శుభ్రాంబా

నాలో నేను

కవిత్వ సంకలనం

వేదాంతం శరచ్చంద్రబాబు

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వారి

ఆర్థిక సహకారంతో

ప్రథమ ముద్రణ :

శ్రీముఖ ఉగాది

మార్చి 1993

ముఖపత్రాలంకరణ :

బాలి

మూల్యం : 15 రూపాయలు

ప్రచురకు :

పండితభారతి మాసపత్రిక

నిర్మలా కాన్వెంట్ రోడ్డు

విజయవాడ - 520 010.

ఈ సంతలనంలోని కవితలన్నీ భారతి, జ్యోతి,
స్రవంతి, ఆంధ్రప్రభ, ఆంధ్రపత్రిక, ఆంధ్రజ్యోతి,
విశాలాంధ్ర, ప్రగతి మొదలైన పత్రికలలో ప్రచురిత
మయ్యాయి. కొన్ని ఆకాశవాణిలో ప్రసారం
అయ్యాయి.

నా రచనల్ని ప్రచురించి ప్రోత్సహించిన ఆయా
పత్రికలవారికీ, ప్రసారంచేసిన ఆకాశవాణివారికీ, యీ
సంతలనాన్ని వెలువరించటానికి ఆర్థిక సహకారం
అందించి చేయూత నిచ్చిన తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం
వారికీ హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు.

నాలో నేను

1. భాషకదే పరమార్థం
2. మళ్ళీ వస్తుంది వసంతం
3. పాపాయి నవ్వాలి
4. జీవితమొక రేఖాగణితం
5. కాంతి గీతం
6. ఏమో నాకేమి తెలుసు ?
7. పోస్ట్ మార్డమ్
8. ఎవ్వరిదీ అడుగుల సవ్వడి ?
9. ఉగాది రిహార్సల్స్
10. పరీక్ష తప్పుతాననుకోవద్దు
11. పురుషసూక్తమ్
12. పాఠేయం
13. భవిష్యద్వాణి
14. శిశిరమింకా పోలేదు
15. కనపడని నీడ
16. వర్షంలో ఓ సాయంకాలం
17. రాత్రి వర్షీయసి
18. సుప్త రాగవీణ
19. తుపాను
20. కవిశామ్మతము
21. నాలో నేను

కవి ప రి చ యం

- * జననం శ్రీ పార్థివ నామ సంవత్సర డిశ్చంబమాసం గుంటూరు జిల్లా మూలూరులో 1945 జూన్ 18.
- * బాల్యం - ప్రాథమిక విద్య- గుంటూరు జిల్లా చిట్టలవాని పాలెం మండలం అల్లూరులో; మైట్రీకులేషన్ పి. యు. సి. సీనియర్. 2 ఎ విద్యాన్ తిరువతి; పి. ఓ. ఎల్., ఎం. ఎ- ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం.
- * ఉద్యోగం : సంస్కృత పండితునిగా గుంటూరు, గుడివాడల్లో మూడేళ్లు. 1970 నుండి కృష్ణాజిల్లా ప్రజాపరిషత్ ఉన్నత పాఠశాలల్లో తెలుగు పండిట్ గా.
- * రచనా వ్యాసంగం: 1959 నుండి భారతి, ఆంధ్రపత్రిక, ఆంధ్రప్రభ, ఆంధ్ర జ్యోతి, ప్రవంతి, ప్రగతి, ప్రజామిత్ర, కృష్ణాపత్రిక, చుక్కాని, కథాంజలి, గోలకొండ పత్రిక, విశాలాంధ్ర మొదలైన అనేక పత్రికలలో సుమారు 400 కవితా ఖండికల ప్రచురణ.
- * 1963 నుండి సుమారు 30 కథలు వివిధ పత్రికలలో ప్రచురణ.
- * 1964 యువజన కవితా మండలి (అల్లూరులో) స్థాపన. ఉదయకిరణాలు కవితాసంకలన సంపాదకత్వం.
- * 1970 నుండి రేడియో నాటికా రచన. సుమారు 150 ప్రవ్య నాటికలు ఆకాశ వాణికి; మరో 36 దృశ్యనాటికలు.
- * 1974 నుండి యువ కళావాహిని (గన్నవరం) ద్వారా 1980 వరకు నాటక రచయితగా, దర్శకుడుగా నాటక రంగస్థేవ.
- * 1979 కామాలివాలా బాలల గేయ కథా సంకలనం ప్రచురణ.
- * 1979 - 84 ఆకాశవాణి విద్యా కార్యక్రమాల రూపకల్పనకు సలహాదారు.
- * 1984 - 91 పండిత పరిషత్తు, కృష్ణాజిల్లాకాథకు ప్రధాన కార్యదర్శిగా సంపాదన. 1984లో కృష్ణాజిల్లా విద్యా సౌరస్థిత మహాసభల నిర్వహణ.
- * 1985 పండితభారతి సాహితీ విద్యామాసపత్రిక, (పండిత పరిషత్తు, ఆదికార పత్రిక) ప్రచురణకు కృషి. ప్రారంభ పండితసంఘ ప్రధాన సంపాదకత్వం. పండితభారతికి రాసిన సంపాదకీయ వ్యాసాలు, ఇతర సాహిత్య వ్యాసాలు సుమారు 300.
- * ఆకాశవాణి, ఇంకా ఇతర సంస్థలు నిర్వహించిన కవి సమ్మేళనాలు, సాహిత్య సభలలో కవిగా, వక్త్రగా పాల్గొన్నవి సుమారు 60. ఆకాశవాణికి 3 సంగీత రూపకాలు. ఇంకా వివిధాంశాలపై రాసిన గీతాలు సుమారు 60. సరాగం అడియో కేసెట్స్ కంపెనీ వారికి అయ్యప్ప భక్తిగీతాలు, శ్రీరైల శిఖరం వగైరా కేసెట్స్ కు గీతరచన.

★

కృతజ్ఞతాంజలి

- * అసలీ కవితా సంకలనం అచ్చు వేయించాలన్న ఆలోచనకు ఊపిరిపోసి, నన్ను ఉత్సాహపరచిన చిరకాల మిత్రుడు, ఆత్మీయుడు డా॥ యార్లగడ్డ లక్ష్మీప్రసాద్‌కూ,
- * ఈ పుస్తకానికి తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వారి ఆర్థిక సహాయం అందటానికి కృషిచేయటమే కాదు, ముప్పయి సంవత్సరాలు పైబడిన మా మైత్రీ బంధంలో అనాటికి ఈనాటికీ కూడా 'నాలో నాకు' విశ్వాసం కలిగిస్తూ అడుగునా నన్ను ప్రోత్సహిస్తూ నేను కవిగా ఎదగాలనీ, నా రచనా వ్యాసంగం కొనసాగాలనీ ఆరాంక్షించే ఆత్మీయ మిత్రుడు ప్రసిద్ధ కథా రచయిత, కవి, నటుడు, ఆకాశవాణి మారదర్శనాల గౌరవ సలహాదారు శ్రీ పులికంటి కృష్ణారెడ్డిగారికీ,
- * అదరంతో ఆభినందన లందించిన జ్ఞానసీత బహుమతి గ్రహీత, పద్మభూషణ్ డా॥ సి. నారాయణరెడ్డిగారికీ,
- * అసిన్ను లందించిన సాహితీ బాంధవులు, పండితులు, కృష్ణాజిల్లా పరిషత్ విద్యారాధాధికారి శ్రీ పెంబాల రామరావుగారికీ,
- * కవరు డిజైన్ అందంగా రూపొందించిన చిరకాల మిత్రుడు, ప్రఖ్యాత చిత్ర కారుడు, స్నేహశీలి, బొమ్మల తోటమాలి 'బాలి' కీ,
- * అనుకున్న సమయానికి అందంగా అచ్చువేసి పుస్తకం అందించిన మిత్రుడు, కిర్తి ప్రింటర్స్ అధిపతి శ్రీ సూర్యనారాయణగారికీ,
- * పుస్తక ప్రచురణ తన సొంత పనిగా ఎంచి, ప్రాపులు దిద్ది ముద్రణ త్వరగా పూర్తికావటానికి కృషి చేసిన మిత్రుడు దేవరకొండ సీతారామశర్మ (దేసీరాం) గారికీ, ఇంకా ఈ పుస్తక ప్రచురణలో నన్ను ప్రోత్సహించిన మిత్రులు శ్రీ చంద్ర దామోదరనాయుడు, శ్రీ ఆర్. వి. కోటేశ్వరరావు, శ్రీ కె. ఎల్. నారాయణగార్లకూ కృతజ్ఞతాభివందనాలు.
- * కవరుపేజీ ముద్రణ తమ సొంత పనిగా ఆహర్నిశం కృషిచేసిన ప్రియ శిష్యులు చిరంజీవులు సురేష్, కిషన్ సోదరులకూ,
- * కవితల ఎంపికలోనూ, ముఖచిత్ర రూపకల్పన విషయంలోనూ తోడ్పడిన మా చిరంజీవి ఛిరల్ భూషణ్‌కూ, నా శ్రీమతి కస్తూరి దేవికీ నా శుభాశీస్సులు.

‘నమస్కృతి’ సమర్పణ

భాషలోని ప్రతి పదానికి అర్థమే కాదు- రంగూ రుచి వాసనా కూడా ఉంటాయని చెప్పకనే చెప్పిన లొలి గుటువు మా పెత్తల్లి ఇందీరవల్లి. ఆమె పుస్తకాల పురుగు అంటే నీనోపమ అవుతుంది. మానవరూప గ్రంథాలయం- సజీవ నిఘంటువు- మానీషారం నుంచి మహాప్రస్థానందాకా రెడీ రిఫరెన్సు- అంటే అతిశయోక్తి కాదు ! జీవితమంతా పుస్తకాలతోనూ, పిల్లలతోనూ గడిపిన ప్రేమమూర్తి. పిల్లల కోడిలా మమ్మల్నిందర్బీ చుట్టూ కూర్చోవెట్టుకుని రోజులు, నెలలు తరబడి సీరియస్ గా ఆమె వినిపించిన కథలూ, గాథలూ ఆ అమృత హస్తంతో కలిపి పెట్టిన వెన్నెల రుచుల పెరుగు ఆన్నం ముద్దలూ- ఎన్నటికీ మధురస్మృతులే ! ఆ తల్లి పెంపకంలో అలవడిన సాహిత్యాభిరుచి- బ్రతుకంతా గుణాళించే మంచి గంధం పరిమళం ! చదువుకున్న ఆ నాలుగక్షరాలు, రాస్తున్న ఈ నాలుగక్షరాలు ఆమె మాకిచ్చిపోయిన తరగని సంపద ! ఆప్తి పాస్తులూ, జీవితము సర్వస్వం మా కోసమే వెచ్చించి, హారతి కర్పూరంలా కరిగిపోయిన ఆ తల్లి కాని తల్లి మా పెత్తల్లి ఇందీరవల్లి దీవ్యస్మృతికి ఈ నా కృతి నమస్కృతి పూర్వకంగా సమర్పిస్తున్నాను.

— వేదాంతం శరచ్చంద్రబాబు

జ్ఞానసీత అవార్డు గ్రహీత
 పద్మభూషణ్ డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి
 సాంస్కృతిక భాషా పరిషత్తుల సలహాదారు
 ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం, హైదరాబాదు.

అ బి నం ద న

ఎదురైన సంఘటనలను, ఎదతట్టిన దృశ్యాలను
 తనలో తాను, మననం చేసుకోగా వెలువడిన అక్షర
 రూపమే కవిత్వం. శరత్ చంద్రబాబు కవితా సంకలనం
 “నాలో నేను” అలాంటి అక్షరాశ్యతే.

విద్యార్థి పతన నుండి ఇప్పటివరకు ఈ కవి రచించిన
 కవితల్లో కొన్ని ఈ సంపుటిలో చోటు చేసుకున్నాయి.
 ఈ సంపుటిలో మూత్రాచ్ఛందో రచనలు, పచన కవి
 తిలు, నాలుగు పద్యాలు ఉన్నాయి. శరత్ చంద్ర
 బాబుకు ఏ చూదస్సుతోనైనా హృద్యంగా చెప్పే
 నేర్పు అలవడింది. కవితామృతము, నాలో నేను లాంటి
 గేయాల్లోని కదను ఆకర్షణీయంగా వుంది. పాపాయి
 నచ్చాల్సి అనే పచన కవితలో బాల్యంలోనే బతుకుల్ని
 మోక్షగా చేసుకునే పనివాళ్ళ గురించి ఆర్థ్ర చిత్రణ
 వుంది. “పాత్రయం” శీర్షికతో రాసిన కవితలో చీకటి
 గురించి చేసిన ఉత్తేజనం సూక్తిమయంగానే కాకుండా
 కవితాత్మకంగానూ వుంది.

ఏ అంశాన్ని గురించి చెప్పినా ఏమి చెప్పాలో
 ఎలా చెప్పాలో స్పష్టమైన అవగాహన వున్న శరత్
 చంద్రబాబు కవినియ ప్రతిభకు నా అభినందన.

హైదరాబాదు,

24-3-'94

(సి. న. రి.)

అశీస్సులు

శ్రీమదులు వేదాంతం శరచ్చంద్రుడగువాన్ని కుడాంక్షలు.

మీరు రచించిన “నాలో నేను” కవితాను సారథాన్ని ఆశ్రయించ గలిగే అవకాశం కల్గటం నాకు సంతోషాన్నిచ్చింది.

“మాతృవందనం”లోనే ఒక ప్రత్యేకత. చక్కని చిక్కని భావమూహ్యాలను సుందర చదవటంగా మలచిన తీరు మనోహరం. మాతృవందనంలో జీవిత పరమార్థం స్ఫూరించి “భాషకదే పరమార్థం” అని భాషకరమావధిని భావించిన మనసులో కవిత్వా ప్రయోజనాన్ని కాంచగానే- మృగ వస్తుంది వసంతం- మన ఆంధ్ర సరస్వతికి- అని సమృథం కలిగి, ఎద పరవశించింది. మీ రచనల్లో ఉపయోగించబడ్డ ఉపమానాలు నిజంగా అనుపమానం. లోకానుభవానికి ప్రతీకలు. మీ “పాపాయి నవ్వాని” గేయం భార్యభాగం చదవగానే నిజంగానే భావాంబర విషుల్లో విహరిస్తూ నేనే పాపాయిని అవ్వాలి అనిపించింది. అయితే భావాంబర విధినుండి ఇలకు దిగివచ్చి వాస్తవాన్ని కళ్ళు తెరిచి గమనించగానే (మీరు చూపిన పాపాయిని) హృదయం ద్రవించింది. అంతరంగం ఆక్రోశించింది. గేయంపరిచో విశ్వసందేహాన్నుండించా? కర్తవ్యపదేరాన్ని కమనీయంగా చిత్రించారా? అనిపించింది. మీరన్నట్లు జీవితం ఒక రేఖాగణితమై పోయినట్టే ఉంది. సమాజ ప్రవర్తనను మీరు పరికించిన తీరు చాల బాగున్నది. అందుచో ప్రదర్శించిన నిత్య సత్యాలు- కావాలి అందరికీ అనుభవైక వేద్యాలు. అప్పుడే జీవిత మొక కాంతిగీతమౌతుంది. ఈ గీతంలోని ప్రత్యక్ష సత్యాలను మనసులో జీర్ణించుకొన్నవానికి మెరుస్తున్న విశ్వసౌందర్య సందర్భన భాగ్యం కలిగి తీరుతుంది.

భాషా పరమార్థాన్ని కవిత్వా ప్రయోజనాన్ని నిర్వచించటంతో గేయకావ్యాన్ని ఆరంభించి అనుగతుగుకా కవితామృతాన్ని పంచుకూ చివరిలో వేదాంతసారాన్ని సాంతం గ్రహించేలా “నాలోని నేను”ను అవిష్కరించారు.

భాషాసౌందర్యం, లోకజ్ఞానం, కర్తవ్యపదేశం, ఆనందానుభూతి అనే చతుస్సూత్రాలతో వేదాంతాన్ని మిళితం చేసి ఆహం బ్రహ్మాస్మి అని సవరకు నిగ్గు తెల్పారు. పొగడ్త అని భావించకుంటే “మినుకు మినుకు మనే నక్షత్రాల జోలు నేటి కవిలోకంలో శరచ్చంద్రుడై కవి సుధలను వెలయించగల దిట్ట.” గౌరవాలెనని అకాంక్షిస్తూ కవిగానికి హృదయపూర్వక అభినందనలతో-

మచిలీపట్టణం,

11-5-93.

}

అశీస్సులతో

పెండ్యాల రామారావు

జిల్లా ప్రజాపరిషత్ విద్యార్థాభివృద్ధి,

నాలో నాకు...

భాష పేరు. సాహిత్యం పేరు!

భాష విత్తనం, సాహిత్యం వృక్షం!!

ఈ అక్షరాలు అనే విత్తనాలను విత్తి కవులు రచయితలు సాహితీ వ్యవసాయంచేసి బండ్లపైకిన ఫలసానుం అంటే- సాహిత్యం అనంతం!

సాహిత్యం మానవ ప్రకృతికి కర్మణం!

మానవ ప్రకృతి చమత్కారమయింది. అద్భుతమయింది. అనేకబద్ధమయింది. ఇది కొన్ని వింత ప్రకృతులతో ముడిపడి ఉంటుంది. కాబట్టి అనేక బద్ధములును, చమత్కృతి సిద్ధములను అయిన వివిధ ప్రవృత్తులకు ప్రాతినిధ్యము వహించెడి మానవ ప్రకృతికి ప్రసరించియే కవిత్వము అంటారు విజ్ఞులు!

కవిత్వం ఎంత పూరణమైనదో అంత అమనాతనమైనది.

కవిత్వం ముఖ్యంగా మానవుడి అనుభూతులపై ఆధారపడిన కళ!

ఈ ప్రపంచాన్ని దౌర్భాగ్యము. ఇక్కడ విశ్ర వివిధములైన ఎన్నో మార్పులు సంభవం. అయినా మనిషిలోని దౌర్భాగ్య మనుప్రవృత్తులలో చెప్పుకోదగ్గ మార్పులు సంభవించలేదు- పాప పుష్పాలు... కీర్తి పాపాలు... రాగద్వేషాలు.... అధికార వాంఛలు.... దైవదీరి.... ప్రకృతి ఆరాధన అనాదిగ మనిషి మనస్సును పెనవేసుకొనే ఉద్భావము. ఇవి యింకా ఉన్నన్నినాళ్ళ కవిత్వానికి జీరిలేదు.

కవిత్వాన్ని ఎందరో మహాకవులు ఎన్నో విధాలుగా నిర్వచించారు.

ఎందరు ఎన్ని విధాల నిర్వచించినా కవుల దృక్పథం వారి వారి సొంతమే. ఏ కవికూడా నిర్వచనాలను ముందు పెట్టుకొని కవిత్వం రాయడు. రాయలేడు.

లోకంలో అసంఖ్యాకులు భాషని జీవిత వ్యవహారంలోని కర్మ సందర్భాలకు బహు సమర్థంగా వాడుకుంటారు. జీవితంలో ఏ మహాకావ్యంకన్నా కూడా గొప్ప వైన సంఘటనలుంటాయి. కాందులో నిమగ్నులైన మనుష్యులు భాషని ఏ మహాకవి

కన్నా బలీయంగా వాడుకుంటారు. అయితే జీవితం నుంచి భాషని విడదీసి కల్పిత రచనలో అంత శక్తివంతంగా వాడగలవాళ్ళు ఎప్పుడైనా కొంతమందే ఉంటారు. వాళ్ళే గొప్ప కవులు, రచయితలు.

ఈ కోవలో పయనించాలని మూడు దశాబ్దాలకు మునుపే సాహితీ వ్యవసాయ క్షేత్రంలో నునది పట్టి ఎంతో ఎంతెంతో ముందుకు మునుకు పోగలడన్న అభిప్రాయాన్ని సహృదయ సాహితీ మిత్రులకు చేర్చిపెట్టి చాలావు రెండు దశాబ్దాల క్రిందటనే పెనుకబడిపోయిన కవి మిత్రుడు శ్రీ వేదాంతం శరచ్చంద్రబాబు!

కాదు అంటే-చాను! అనడానికి ఈ సంపుటిలో చొటుచేసుకొన్న కవితా ఖండికలే సాక్ష్యాలు.

మూడు దశాబ్దాలకు మునుపు శ్రీ వేదాంతం శరచ్చంద్రబాబు 'చందూ'గా సుప్రసిద్ధుడు. తిరుపతిలో శ్రీవేంకటేశ్వర ప్రాచ్యకళాశాల విద్యార్థిగా నాకు యిస్తుడు. ఆ రోజులలో ఆడపాదదపా ఒక్కటి అర కథలు రాస్తున్న కారణంగా 'చందూ' కవిత్వాలకు ప్రథమ శ్రోత అయిన అదృష్టం నాది. ఆ రోజుల్లోనే చిత్రపద్మ శిల్ప నైపుణ్యం 'చందూ'కు రెండు కన్నులు! 'పండగలకోసం రాసిన పదీసుందికోసం రాసిన కవితల్లో నాడి వాడి తెలిసి రాస్తున్నాడు. కవిగా ముందు ముందు ఉన్నతోన్నత శిఖరాలను అధిరోహించగలడ'న్న నమ్మకాన్ని నా తొంట్లకు కలిగించాడు.

సాహితీ పరివాసు క్రమంలో రెండు దశాబ్దాల కాలం తక్కువైనదేమీకాదు!

నాటికీ నేటికీ దేశకాల పరిస్థితిలో చొటు చేసుకొన్న మార్పులు చూడకదనివి కావు. ఈ మార్పు ప్రభావం తప్పకుండా కవితల్లో మీద పడితీరుతుంది. అంటే-రెండు దశాబ్దాల నాటి కవితా రీతులకు నేటి కవితల్లో వైఖరులకు పోలికలే లేని పోకడలుంటాయి.

ఇప్పటిలా అప్పటి దేశచిత్ర పటం ఒక అగ్నిగుండంగా అగుపడలేదు. అందుకే కవుల దృష్టికి కొండలు కోనలు వసంతాలు పాపాయిలు జీవితాల అడుగుల నవ్వుళ్ళ కవితా వస్తువులే నాయి.

వేదాంతం శరచ్చంద్రబాబు కూడా ఈ పరిస్థితికి వినిన్నుడు కాలేకపోయాడు. గుండె కలిగిన రచయితలకు నేటి పరిస్థితి ఒక సవాలుగా నిలబడింది.

రాసి నేటి కవులలో సృజనకు కావలసిన ఓపిక, శక్తి, యుక్తి, సన్నగిల్లింపు కనిపిస్తూ ఉంది!

ఇప్పటి కవులు అన్నవ్వు సంక్షిప్త భావ చిత్రీకరణలో మునిగి పోతున్నారు. రచయితలు ఫ్రెల్లర్స్ కిల్లర్స్ నవలు రాశిపోయేటంతలో సామ్యుచేసుకోవడంలో

తలకు దిక్కులేవున్నారు. సత్తరము పూర్తిగా వ్యాపార భోజములకు దత్తమైపోయాయి. ప్రస్తుత దేశాల పరిస్థితిని గమనించే కర్తవ్య కరుణ వారు.

కత్తమ సాహిత్యం ఎన్నడూ సామాజిక రాజకీయ పరిస్థితుల్ని ప్రతిబింబిస్తుంది.

ఈ వాస్తవాన్ని కవులు రచయితలు మరచిపోయారేమో ఆన్వయ సందేహం కలుగుతుంది. దీనికి బలం తెలుగు సాహిత్యంలో విమర్శకుల సాత్ర నిర్వీర్యం కావడమే! ఇది ఆరోగ్యప్రదక్షిణ పరిస్థితి ఎంతమాత్రము కాదు!

సాహిత్యానికి జీవితానికి మధ్యనున్న అంతరాన్ని తగ్గించడానికి సమాజానికి, సాహిత్యానికి మధ్య తెగిపోయిన దాంధ్రవాన్ని మళ్ళీ కలపడానికి గొప్ప ప్రయత్నాలు జరగవలసిన సమయం ఇది!

ఈ సమయములో శ్రీ వేదాంతం శరచ్చంద్రబాయి వంటి కవులు మళ్ళీ కలం పట్టే సాధించగలరన్న సమ్యక్ 'నాలో నేను' కవిత్వా సంకలనం, పుటలు తిప్పిన తరువాత - నాలో నాకు - కలిగింది.

ఈ కవిత్వంలో తుసాకులు లేవు. తూటాలు లేవు. కత్తులు లేవు. కటార్లు లేవు. నెత్తురు లేదు. అన్నపూ సంతకం భావ చిత్రాలు లేవు. సిద్ధాంతాలు లేవు. రాద్ధాంతులు లేవు. వివాదాలు లేవు. వివాదాలు లేవు!

భాష ఉంది. భాషకు తగిన భావం ఉంది. భాషా భావాల నాడం వెనుక పూవుతో దారంలా మనమహాదం ఉంది.

శిల్ప నైపుణ్యము చిత్తశుద్ధి పుష్కలంగా కనిపిస్తున్నాయి. ఎక్కోచో వారి దృష్టిలో మార్పు అవశ్యం. తీవ్రవాద సమస్యలు.... స్త్రీ సమస్యలు.... కులమత ప్రాంతాల దురభిమానాలు.... పున్న సామాజిక రాజకీయాల వంటి సమకాలీన సామాజిక సమస్యల్ని కవిత్వా వస్తువులుగా స్వీకరించి 'నాలో నేను' శిల్పనైపుణ్యంతో చిత్త శుద్ధితో కవిత్వ రచనకు ఉత్తమమంతాని కవి మిత్రుడు శ్రీ శరచ్చంద్రబాయిను ఆభ్యర్థిస్తూ నాయా నాలుగు మాటలను కట్టమంటే వారి మాటలతో ముగిస్తున్నా—

“దయించుచుంటు ను న్నాకరణములను నిఘంటువులను ప్రాసన కావ్యములను వర్ణించుచుంటుంటి చేత మనకు నష్టియోనని తనితకు బుద్ధిలేదు. తన మనసున నెన్నియో భావములు ప్రతిబింబింప న్న సతర మనసులలో భావములున్నట్లైతేముట యెట్లు? కట్టె పరిగెన తోవిడునకన్న తోక వాసనల సనుభవించి యానందించువారు మేలు.”

— పులికంటి కృష్ణారెడ్డి

మా తృచందనమ్

నమో నమో జనసి ! జనసి !

సకల జగన్ముత భారతావసి !

॥నమో॥

పూత శీతసగ నితాతప్తరా !

ప్రపుల్ల మానస సరోజ దేత్రా !

రాశ్మీరాధర ధీర స్మేరా !

కారుణ్యామృత పూర మానసా !

॥నమో॥

చంచల సస్యశ్యామల చేరా !

వికసిత సుమచయ లతామంతలా !

వేదశాస్త్ర విలసద్వాగ్దాలా !

కవికారస మధురోహితోలా !

॥నమో॥

గంగా రంగతరంగ చలస్మయ

సంగీతసుధా సార వినోదిని !

శిల్పానల్ప కళామయ సుందర

తల్పనా మంజుతోలా మోదిని !

॥నమో॥

వీరరక్త పరికల్పితలాజ్ఞ

చారుపాదయుగ సమూలంకృతా !

స్నిగ్ధభీర నారి సరసేవితా !

శివంకరాభయహస్తా ! మూరా !

॥నమో॥

శాంతిసత్య నిజ నిర్మల ధర్మా !

జ్ఞాత్రత్యాగమయ పాపన కర్మా !

స్వాతంత్ర్యోజ్జ్వల దీపిత మూర్తి !

భారతీ ! నమో నితాంత కీర్తి !

॥నమో॥

భాషకదేపరమార్థం

నేలమీద పారాడే చీమకూ
నింగిలోన తారాడే పక్షికి
అడవుల్లో తిరుగాడే మృగానికి
ఉత్సాహం హింగిగా
ఉద్రేకం వచ్చినా
ఆరతితో కనలినా
ఆపదలో అడలినా
ఆనందం, ఆక్రోశం,
ఆశ్చర్యం, ఆదరం,
కోపం, తాపం, ప్రేమ—
ఇంతా ఎన్నో ఎన్నెన్నో
భావతరంగా చెప్పలో రేగుతాయి
భాషగా చెలరేగుతాయి—
అవును— భాషంటే ఏమిటి ?
మనసులోని భావానికి శబ్దరూపమే కదా!
పంచదార పలుకులు పది
చీమ కంట పడగానే
పరుగెత్తుతుంది-ఎలుగెత్తుతుంది
తోటి తోటి చీమల కది
చాటి చెప్పుతుంది
అదే చీమభాష !

రామ్మ మీద కోయిలమ్మ కో అంటే
 చుమ్మల్లో గుడ్లగూబ గీ అంటే
 ఇంటిమీద కాకి పిల్ల కావ్ అంటే
 వీధిలోన కుక్కపిల్ల భా అంటే
 పడగ విప్పి త్రాచుపాము బున కొడితే
 మడుగులోన గోండ్లు కప్ప
 బెకబెక నవ్వుడి చేస్తే
 ఈల కోడి కీచుమంటే
 చంటి పాప కేరుమంటే
 ఏదో భావం ఉంది
 ఎంతో అర్థం ఉంది—
 ఆ భావాన్నీ, అర్థాన్నీ
 పరార్థమై అనువదించి చెప్పేదే భాష !
 అదే. అనంతకోటి జీవరాశి
 అహోరాత్ర హృదయఘోష-తంత్రశోష!

* * *

పూల ఋతువు విరిసినపుడు
 సిరివెన్నెల కురిసినపుడు
 చివురుటాకు పెదవిమీద
 ఉదయ కాంతి మెరిసినపుడు
 మంచుబొట్టు తడుకు మనుచు
 ముత్యంగా మురిసినపుడు
 పెనుచీకటి మురిసినపుడు
 వినువీధిని కారు మొయిలు
 ప్రళయార్పణి చేసినపుడు
 జడివానలు కురిసి చురిసి

ఏళ్ళు పూళ్ళు ఒకటి చేసి
 నవ్వితి నే ముంచినపుడు
 ప్రాణికోటి తల్లడ పడి
 భయభ్రాంతి పరుగులెత్తి
 ఆర్తితోడ అరచినపుడు
 శ్రమజీవుల కండరాలు
 కరిగించిన స్వేద విందువులో
 సింధువు ఘూర్చిలినపుడు
 ఆకలితో కనలినపుడు
 ఆక్రోశం కలిగినపుడు
 ఆవేదన పొగిలినపుడు
 ఆశ్చర్యం మిగిలినపుడు
 ఆనందం ఎగసినపుడు
 అనురాగం తనిసినపుడు
 కోపం పెల్లుబికినపుడు
 తాపం చెలరేగినపుడు
 ఇంకా ఎన్నో ఎన్నో—
 ఎన్నెన్నో భావా లెద మెదలినపుడు
 మెదలిన ఆ భావం అందంగా ఆర్పింగా
 మాటలలో అర్థంగా
 తీవ్రంగా తియ్యంగా
 ఎదుటి మనసు తాకినపుడు
 విన్న మనసు కదిలి కరిగి
 తాదాత్మ్యం చెందితే
 అదే..అదే భాష పరమార్థం !
 దాని పేరు కవిత్వం !! [మార్చి 1986]

మళ్ళీ వస్తుంది వసంతం!

మధురమైన యౌవనంలా
వసంతం కరిగిపోయాక—
తీక్షణమైన ప్రాథవయః ప్రకోపంలా
గ్రీష్మం ఒక వెలుగు వెలిగాక—
కడగండ్లతో కౌగిలింతలతో చూరాచూరీ పోరాటంలా
వడగండ్ల వానల జోరు తగ్గాక—
అనుభవాలతో ఆలోచనలతో నెరిసిన కలలా
శారదాభ్రం తెల్లమొహం వేశాక—
గత స్మృతులతో ఆనందోద్వేగాలతో
కన్నీరు జారే హృద్ధివాలిన పెద్దాయనలా
హేమంతం మంచుముత్యాలు రాల్చాక—
శిథిలాంగాలతో, చితికిపోయిన జవనత్వాలతో
రాలిపోతున్న కేశదంతాలతో,
అస్తమిస్తూన్న సూర్యుడిలా వంగి,
ఆరిపోతున్న దీపంలా వణికే
జరాగ్రస్తమైన అర్చకప్రాణిలా
శిశిరం పతజ్జీర్ణపర్ణపథం వెంట
పాపం చేసిన వాడిలా భయ విహ్వల వీక్షణాలతో
పడుతూ లేస్తూ వస్తుంది

*

*

*

హేమంతంతోనే వేగలేకపోయిన జనం
 పులిమీద పుట్రలా—శిశిరం వచ్చిందనగానే
 శిశిరజ్వరం వచ్చినట్టుగా
 హేమాలయం వచ్చి యింటిమీద వాలినట్టుగా
 పండు ముదునలిదనం ప్రాప్తించినట్టుగా
 గజగజలాడిపోతారు.
 బడుగు వాడి ఎడదలోని ఆశల్లా
 కాలం చెల్లిన కశేబరాల్లా
 దారం తెగిన గాలిపటాల్లా
 పండుటాకులు రాలిపోతాయి !

అప్పులపాలై ఆస్తులమ్ముకున్న అగ్రహారీకుల్లా
 నెలాఖరు రోజుల్లో గొర్రెతోక గుమాస్తాల్లా
 ఎరాగుల్లా, యోగుల్లా, జడుల్లా
 తరువులు నిర్వికారంగా నిలుచుంటాయి.
 సిగ్గు విడిచి నగ్నంగా నిలుచున్న మగువలా
 ప్రకృతి చూడటానికి జుగుప్స కలిగిస్తుంది.
 వియోగంలో ప్రేయసీ ప్రియుల్లా
 లేటయిన రైలుబండి కోసం ప్రయాణికుల్లా
 ప్రజలు సూర్యోదయం కోసం
 కాచుక్కూర్చుంటారు—
 కసాయివాడు చర్మం వలిచి విడిచిపోయిన గొడ్డుచుట్టూ
 సంతోషంతో రెక్కలాడించే రాబందుల్లా
 చిన్నా పెద్దా మొహాలింతంత చేసుకుని
 చలిమంట చుట్టూ మూగుతారు
 ఆరునెలలుగా జీతాలు రాని బడిపంతుల్లా
 ప్రపంచం శిశిరాన్ని భరిస్తూ
 వసంతంకోసం ఎదురుచూస్తుంది !

[జనవరి 1963]

పాపాయి నవ్వలి

ఈ పసివాళ్ళు

నినలైన దేవుళ్ళు !

ఈ పసివాళ్ళు

మోక్షువారిన గుండెల్లో

చిప్పళ్ళు మొలిపించే

వానకారు మొయిళ్ళు !

ఈ పసివాళ్ళు

శారదనీరదాల మీదినించి

చలచల్లగా జాల్వారే వెన్నెల సెలయేళ్ళు !

ఈ పసివాళ్ళు

రేపటి సౌభాగ్యశారితలు నిద్రిస్తున్న

నెత్తలిరాకు గూళ్ళు !

ఈ పసివాళ్ళు

పాపం, కోపం, తాపం తెలియని

నైర్మలానికి ఆనవాళ్ళు !

ఈ చిన్నారి పాలమిగ్గలు

విరిసి విరియని గొజ్జంగిపూల మొగ్గలు !

విశ్వమంతా పరిమళించే పన్నీటి మిగ్గలు !

ఈ హిన్నారి చాలలు

పాపనగంగా రంగత్తరంగ శీతరాలు !

ప్రాణాతిత ప్రాంగణాన చిరునవ్వులతో

మెరిసే హంజారాలు !

ఈ పసిడి హాపలు

దేవుని గుడిలో వెలిగే ఒప్పత్ర-అభండ దీపాలు !

దేవుడే ఇంటింటా వెలయించిన ఆనందరూపాలు !

ఈ చిరుతలు - ఈ మడుతలు

భవిష్యస్మహోదయానికి నిర్మాతలు !

జాతి కేతనాన్ని ఉన్నతశిఖరాలపై నిలిపే నేతలు !

క్రాంతి సంధాతలు ! - శాంతి ప్రదాతలు !

అలా ఎంతసేపైనా

పసివాళ్ళను గూర్చి, నిశితంగా ఆలోచించి

నుతిమెత్తని పదజాలంతో

కమ్మగా కవిత్యం వండేయొచ్చు-రసంపిండేయొచ్చు !

కానీ, ధావాంజరవీధినుండి

కాస్తంత దిగి వచ్చి నేలమీద నిలబడితే-

వాస్తవాన్ని కళ్లు తెరిచి గమనిస్తే-

ఆ పసివాళ్ళు ఆ నోరులేని దేవుళ్లు

పడుతున్న పాట్లు, అనుభవిస్తున్న అగచాట్లు

కళ్ళకు కట్టినట్టు కనిపిస్తాయి !

రాళ్ళవైనా కన్నీళ్ళు తెప్పిస్తాయి !

రాలిపోతున్న పసరు మొగ్గులు—

పాలిపోతున్న పాల మొగ్గులు—

చూశారోలేదో - మీరెప్పుడైనా ఎక్కడైనా -

ఎటు చూసినా కఠోరదృశ్యాలు !

నేను చూశాను ! నిజంగా - నేను చూశాను !

మీరు చూసే ఉంటారు !

నిష్ఠురమైన నిజాల్ని,

నికృష్టమైన దీవితాల్ని,

దుర్బర దరిద్ర నిర్ధాతరాడిత శిశువుల్ని,

నేను చూశాను !

మీరూ చూసే ఉంటారు !

శుష్కించిన తల్లిరొమ్ముల్ని

చప్పరించి చప్పరించి

ఎక్కిళ్ళొచ్చేదాకా ఏడ్చిఏడ్చి-విక్క మొహంతో

తొక్కల్లోకి కాళ్ళు ముడిచి

సీరనంతో నిద్రిస్తున్న నెలలుదాటని పసిపాపని !

కళలు తప్పిన నెల చాలుణ్ణి !

మీరూ చూసే ఉంటారు !

జబ్బు మబ్బు కమ్మేసి

చీకటి ముసురుకున్న పసితనాన్ని

డబ్బునే సూర్యుణ్ణి నృష్టించి వెలుతురుతో నింపలేక

నిరాశతో నిట్టూర్చే

నిర్భాగ్యుడైన తండ్రిని చూడలేక

దైన్యంగా తన్నుమూసిన నాలుగేళ్ళ చిన్నవాణ్ణి !

దారుణంగా మృత్యువు కోరల్లో చీక్కుకున్నవాణ్ణి !

మీరూ చూసే ఉంటారు !

నందె చీకట్లో పీఠి వాకిట్లో

చంతన జోలెపట్టి - జంకుతూ జడుస్తూ

మూదారబళం అడుక్కునే ఆరేళ్ళ అర్చకుణ్ణి !

ఊరకుక్క లొక్కుమ్మడి మీదపడి

తరిమితరిమి రరిచిరరిచినికరించివదిలేసిన అభాగ్యుణ్ణి !

అకలితీరకపోయినా ఆయువుతీరిపోయిన ఆశోపహతుణ్ణి !

మీరూ చూసే ఉంటారు !

చిరిగిన చొక్కాలో చిక్కిన గుండెల్ని దాచుకుంటూ

హాగమూరిన కర్రల్లాంటి పోలియోచేతుల్ని చాచుకుంటూ

జాలిగా బేలగా, రనిపించిన కాలికల్లా నలాంచేస్తూ

బస్టాండు గేటుముందు కూర్చున్న

అష్టవచ్చాలు నిండిన అభాగ్యతన్మరని

ముష్టి ఎత్తుకుంటున్న అనాథ బాలికని !

మీరూ చూసే ఉంటారు

కాలే కడుపులోకి కాసెంత గంజికోసం

మందే ఎండల్లో బండి నెట్టుకుంటూ

మూసిన చొక్కాకి చెమట లొత్తుకుంటూ

చల్లని సోడాలందరికీ అందిస్తూ

సొమ్మునిల్లి పదిపోయిన పదేళ్ళ పసివాణ్ణి !

అమ్మానాన్నలకు బదువైపోయిన భావిపౌరుణీ !

మీరూ చూసే ఉంటారు—

చదువుకునే అవకాశం పూజ్యమై

ఉదరపోషణకు మార్గం మృగ్యమై

ప్లాట్ ఫారం సందడిలోనూ

ధియేటర్ల రద్దీలోనూ

చేయి వాడితనం చూపి జేబుదొంగగా మారిన

పన్నెండేళ్ళ బాలుణ్ణి—

పట్టుబడ్డ నేరస్తుణ్ణి !

మీరూ చూసే ఉంటారు !

నేను చూశాను—

రన్నులు చెమరించే ఎన్నెన్నో దృశ్యాల్ని !

ఎన్నటికీ నమ్మలేని బ్రతుకుతున్న శవాల్ని

ఈ అసంపూర్ణ అస్తవ్యస్త చిత్రాల్ని !

ఈ ముష్టివాళ్ళని, రోగిష్టివాళ్ళని

అనాథల్ని, ఆశోపహతుల్ని, అర్థాయుష్కుల్ని

దాలనేరస్తుల్ని

దాధాసర్పదష్టుల్ని, భ్రష్టుల్ని, నికృష్టుల్ని !

నిజంగా నేను చూశాను—

మీరూ చూసే ఉంటారు !

ఓళ్ళేగా - మనం ఆశలు పెంచుకుంటున్న రేపటిపౌరులు !

ఓళ్ళేగా - మన భవిష్యత్తుందొకానికే నిర్మాతలు !

నవోదయాన్ని సృష్టించే విధాతలు !

క్రాంతి సంధాతలు ! శాంతి ప్రదాతలు !

నిష్ఠురంగా ఉన్నా నా మాటలు

నిజం నిండిన కన్నీటి మూటలు !

ఒక్కమాటు మూసుకున్న కళ్ళు విప్పండి !

వాస్తవాల వాకిళ్ళు తెరవండి !

సమస్త జగత్తునీ పట్టి పీడిస్తున్న

జాడ్యమేదో తెలుసుకోండి !

ఎంతైనా చెప్పండి—

ఈ పసివాళ్ళు కాకూడదు భవిష్యత్తుకి అడ్డురాళ్లు !

ఈ పసిపాపలు కాకూడదు మానవజాతికి శాపాలు !

ఈ పసికందులు కాకూడదు సమాజాన్ని పీక్కుతినేరాబందులు !

పుట్టిన ప్రతి శిశువూ పూవులాగ పెరిగినపుడు

పుట్టిన ప్రతి పువ్వు నవ్వులు విరబూచినపుడు

నట్టింట్లో చిరునవ్వుల సరివెన్నెల కురుస్తుంది !

వనమంతా పరిమళాల మురిసి పులకరిస్తుంది !

[జూన్ 1981]

జీవిత మొక రేఖ గణితం

మనిషి నడవడిక సహజంగా సరళరేఖ !
 దాన్ని పక్కదారులు తొక్కితే అవుతుంది వక్రరేఖ !
 పురుషార్థాల భుజాలు నాలుగూ సజావుగా ఉంటే
 సరళన్మ సమబాహు చతుర్భుజమే !
 ఏ భుజంలో హెచ్చుతగ్గులు వచ్చినా
 చతురస్రం చెడిపోతుంది—
 విషమ ముద్రపడిపోతుంది !
 సచ్చీలపు వృత్తలేఖని పుచ్చుకో
 హృదయం కేంద్రబిందువుగా తీసుకో
 కాలాన్ని వ్యాసార్థం చేసుకో
 ఇక నీ జీవిత వృత్తాన్ని గీసుకో—
 జాగ్రత్త ! అరిషడ్భుజాలు ఆక్రమిస్తే
 ముక్కలవుతుంది జీవిత వృత్తం !
 త్రికరణాలు తీరుగా తిన్నగా ఉన్నప్పుడు జీవితం
 సమకోణ త్రిభుజం !
 నిజాయితీ నిటారుగా నిలిస్తే
 లంబకోణం సహజం !
 జీవితం జామెట్రీలాంటిది !
 సీతనియమాల కొలతలు
 నిక్కచ్చిగా పాటిస్తే
 ఆశించిన ఫలితాన్నిస్తుంది
 నువ్వనుకున్న 'ఫిగర్' వస్తుంది !

[మార్చి 1969]

కాంతి గీతం

ఈనాడు నేను కాంతిగీత మాలపిస్తున్నాను వినండి !
 స్థాయిపులో ప్రాణవాయువు కదులుతోంది కనండి !
 స్నేహధారలు వంచి ప్రేమదీపాలు వెలిగించుదాం రండి !
 మోహనీరధిలోంచి జ్ఞానవారధి నిర్మించుదాం వదండి !
 కోటి చూపుల దీపాల కాంతులొకటై విరిసిన చోట
 కోటి కోటి హృదయాల కాంక్ష లేకం చేద్దాం !
 కాంతి దేవత చల్లని చేత సాగిన చోట
 సౌజన్య తరుచ్ఛాయలు పరుచుకున్న వాటలు
 రాత్రుగా విరిసిన పూవుల గుండెలలోని
 మెత్తమెత్తని ఊహల నెత్తావుల సందరం పంచుకుందాం
 ఈనాడు నేను కాంతిగీత మాలపిస్తున్నాను వినండి !
 స్థాయిపులో ప్రాణవాయువు కదులుతోంది కనండి !
 తరతరాల చీకటి తెరలు తొలగించి చిరునగవుల గవాక్షాలు తెరవండి
 పాపనశాపనామలయపవనాలను ప్రతిమనసులో ప్రసరించనీయండి !
 సరసరాల విద్వేషాన్ని విడళించి కరుణారసం ప్రవహించనీయండి !
 నరుని బొమ్మలోని వాసర చిహ్నాలను చెరిపేసి
 పరిపూర్ణ మానవతను వికసించనీయండి !
 చుట్టుకున్న ఆశాపాశాలను త్రెంచుకుని
 కట్టుకున్న స్వార్థసౌధాలలోంచి బయటికి రండి !
 కురుస్తున్న కాంతి వర్షంలో తడుస్తూ
 మెరుస్తున్న విశ్వసౌందర్యాన్ని చూడండి !

ఏమో - నా కేమి తెలుసు?

ఏమో నాకేమి తెలుసు? ఏమో నాకేమి తెలుసు?
నీ మనోజ్ఞ సౌందర్యం నిండినదని ప్రకృతి యెల్ల!
భవదరుణాధర వికస

న్నవ సుందర హాసకాంతి
చివురాకుల చిరుచేతుల
పువుబాలగ నూహించితి!

నీ సుందర వదనబింబ
మంబితాల కాళిని గని

నిండుజాబిలిని కౌగిలి
కోరు మబ్బులనుకొంటిని!

అరవిరిసిన నీ కన్నుల
మెరుగులీను పరువముగని

దరవికసిత నీలోత్పల
విమల దీప్తులనుకొంటిని!

దోరసిగ్గులొలికే నీ
ఓరఓర చూపులగని

అరుణోదయ రాగ ముగ్ధ
కిరణజాల మనుకొంటిని!

ఏమో నాకేమి తెలుసు? ఏమో నాకేమి తెలుసు?
అణువణువును నీకొక దర్పణమై విలసిల్లినది!

[అక్టోబరు 1969]

పోస్ట్ మా ర్ట్ మ్

ఒకానొక అనురంభవేళ
 పచ్చిమదిశాకాశం మంచుతున్న సూర్యోజ్జ్వలమింగి
 పచ్చినెత్తురు కక్కుతున్నవేళ
 వెలుతురుగువ్వలు రెక్కలు ముడచి
 ఎక్కడో బిక్కుబిక్కుమని నక్కుతున్నవేళ
 లోకాన చీకట్లు పురులు విప్పి
 వీకచ్చిత్రాధిపత్యం నెరవేరుతున్నవేళ
 పులులూ చిరుతలూ నిద్రలేచి ఒక్క విరిచి
 ఆకలితో భీతరంగా ఆపులిస్తున్నవేళ
 మానవ మహానగరంలో అలసిపోయిన యంత్రాలు
 ప్రాంతికోసం పరుగులెడుతున్న వేళ
 ఓ అద్భుతం ఉద్భవించింది !
 నాలుగు దిక్కులూ కలిసే చోట
 సరులంతా యాంత్రికంగా నడచాడే వాట
 ఓ అచేతన విచిత్రాకారం
 హఠాత్తుగా నడివీధిలో ప్రత్యక్షమయింది.
 గమ్యంకోసం నిరంతరంగా పరుగులెత్తుతున్న
 యంత్రాల్లాంటి మనుషులూ, మనుషుల్లాంటి యంత్రాలూ
 ఎక్కడపక్కడే నిలబడిపోయాయి.

అటుఇటు ఆగిపోయిన మహాప్రవాహం
 మధ్యలో అచేతనంగా ఆ విచిత్రాకారం!
 మహానగరంలో మానవజీవనం స్తంభించిపోయింది!
 ప్రమాదసూచనగా ఎర్రదీపాలు వెలిగాయి
 హెచ్చరికగా సైరన్లు మార్మోగాయి!
 ప్రమాదస్థలంలో ఫ్లడ్ లైట్లు గుడ్లు మిటకరిస్తున్నాయి
 దిక్కులూ చుక్కలూ నిశ్శబ్దంగా నిలబడి చూస్తున్నాయి!
 (చిత్రం చిత్రం బరబర మహాచిత్రమ్ తద్విచిత్రమ్)...
 ఆశ్చర్యంలో కళ్ళు విచ్చుకున్నాయి
 ఆలోచనలతో కనుదొమలు ముడుచుకున్నాయి
 ఆ ఆకారం ఏమిటి? ఎక్కడిది? ఇక్కడికెలా వచ్చిపడింది?
 చుట్టూ మూగిన జనసముద్రంలో కలకలం రేగింది!
 ఇది మానవుడా? మరి కాళ్ళూ చేతులు ఏవి?
 పోనీ ఏదైనా జంటువా? అలా అనుకునటుండుటకైనా ఆధారాలేవి?
 ఉదరంకాదోలు అది - పేలిపోవటానికి సిద్ధంగా ఉన్న బెల్టాన్ లా ఉంది!
 హృదయం కాదోలు అది - నేలకంటుకుపోయి ఉండిలేనట్లుంది!
 ముఖం కాదోలు అది - వ్రేలాడుతున్న నాలుకతో వికృతంగా ఉంది
 శరీరం కాదోలు అది - రెండుగా పీలిపోయి—
 ఎర్రబీ జీరలతో తెల్లని మెదడు బయటికి తొంగిచూస్తోంది!
 ఓ విభంగా—
 ఇది మానవ కళేబరాన్నే గుర్తుకు తెస్తోంది!
 అయితే—
 ఇది హత్తా? ఆవృహత్తా?

హుల్లై ! అన్నాడు కొందరు !

కాదు ఆత్మహత్య ! - అన్నాడు కొందరు !

ఏదీకాదు - యూక్లిడెంటు హిమ్మన్నాడు కొందరు !

అసంది జీవేనో కాదో రేంకుండా

ఏదీ నిర్ణయించరాదన్నాడు మరికొందరు !

ఓ వేళ అనంత విశ్వాంతరాళంలో

ఏ సజీవ గ్రహగోళంలోంచో

తప్పి జారి వచ్చిపడిన విచిత్రజీవి కావచ్చునన్నాడు ఇంకొందరు.

పోలీసు శకటాలు హుటాహుటీని వచ్చేళాయి !

ప్రమాద స్థలాన్ని అదుపులో పెట్టేళాయి !

అంతటా అలముకున్నది సైలెన్సు

అదుర్దాగా వచ్చేసింది అంబులెన్సు !

అవరోధం తొలగిపోయింది -

ప్రవాహం మళ్ళీ సాగింది.

ఫన్ ఎయిడ్ తో పనిలేదని నిశ్చయించారు

పోస్ట్ మార్ట్మ్ గదిలోకి ఆ విచిత్రాకారాన్ని తరలించారు !

కత్తుల్లాంటి చూపులతో నిశితంగా చూస్తున్నారు !

చూపుల్లాంటి కత్తులతో సునిశితంగా కోస్తున్నారు.

నిశ్శబ్దపు టద్దంమీద ఆవేశపు సంకేతాల చినుకులు.

ఆలోచనల కాగితాల మీద

ఆధారాల అనుమానాల గురుతులు !

శస్త్రాలు పరిశీలించాయి

శాస్త్రాలు పరిశోధించాయి

ప్రశ్నార్థకాలూ అశ్నార్థకాలూ

మేధావుల మెదళ్ళలో పరిభ్రమించాయి !

కార్డియాలజిస్టులు, గైనకాలజిస్టులు

న్యూరోలజిస్టులు, సాఫోలజిస్టులు

అన్నిభాషల్లో ఆరితేరిన మెరికల్లాంటి స్పెషలిస్టులు

ఆ ఆకారాన్ని చీల్చి అణువణువూ పరీక్షించారు.

ఆంథ్రోపాలజిస్టులు, ఎంటమాలజిస్టులూ

ఆర్కియాలజిస్టులు, సోషియాలజిస్టులూ

జువాలజిస్టులు, జియాలజిస్టులూ, సైకాలజిస్టులు

బిజ్నెసులూ, అయిజ్నెసులూ

అంతా కలిసి జరిపారు పోస్టులు ?

తర్జన భర్జనలు, తర్కవిత్కాలు

వాదోపవాదాలు పూర్తయ్యాక - ఎట్టుకేలకు

అందరికీ అంగీకార యోగ్యంగా

ఓ 'రిపోర్టు' ప్రకటించారు.

ఇదిగో - చిత్రగించండి !—

ఇది హత్యకాదు, ఆత్మహత్యకాదు

యాక్సిడెంట్ అనలేకాదు

అసలే విచిత్రజీవి ఇంకా పూర్తిగా మరణించలేదు !

అంచేత ఇప్పుడు జరిపింది హోస్టెమార్చ్ అనటానికి వీలేదు

అయినా - అది ప్రస్తుతం జీవచ్ఛవమే కాబట్టి

ఇది 'హోస్టుమార్చ్ రిపోర్టు' అన్నా ఫర్వాలేదు !

ఈ జీవి మానవాకృతిని పోలి ఉంది.

ఇటీవలి యుగాల్లోనే ఇది రక్షణ చేతులూ కోల్పోయింది !

యాంత్రిక సౌకర్యాల కలవాటుపడి

సోమరిపోతుగా మారిపోయింది.

అందుకే కరచరణాల, పనితీరిపోయింది.

అయినా మెదడులో వాటి జ్ఞాపకాలు మాత్రం మిగుల్చుకుంది.

అంచేత ఇది బుద్ధిజీవి అని తేలుతోంది !

అవినీతిని, అన్యాయాన్ని, అక్రమాన్ని

హరాయించుకోలేక జీర్ణకోశం చెడిపోయింది.

ఉదరం అందుకే అంతలా ఉబ్బిపోయింది !

ధనదాహం పదవీలాలన కామత్పల్లలు తీరక

నాలుక కోరికతో బయటికి చొచ్చుకొచ్చింది.

మెదడూ ఉదరమూ చెరోవై పూ పెరుగుతూ

హృదయాన్ని నొక్కి వెయ్యటంవల్ల

పాపం - దిక్కుమాలిన గుండె చిక్కి

చిన్నదైపోయింది.

ఈ విచిత్రజీవి పయస్సు

ఇంతని నిర్ణయించటానికి వీలేకుండా ఉంది.

బహుశః మానవుడితోఛాటే

మహిలో అవతరించిందనుకోవచ్చు !

మధ్య కాలంలో—

బహిరంతర దుష్ప్రభావాల వల్లనూ

భౌగోళిక వాతావరణంలో మార్పులవల్లనూ

నాగరికతా నిరంతర పరిణామాలవల్లనూ

ఈ జీవికి భౌతిక మానసిక వికృతత్వం ప్రాప్తించి ఉండవచ్చు.

అయితే ఈ జీవి ఇంకా పూర్తిగా మరణించలేదు.

చరమావస్థలో జీవన్మరణాలమధ్య చైతన్యరహితంగా ఉంది.

శాస్త్రవేత్తల బృందం దాన్ని పునర్ణీవింపచెయ్యాలని
 శాయశక్తులా కృషిచేస్తూనే ఉంది !
 ఆ కృషి ఫలిస్తుందో లేదో
 అది సజీవంగా లోకంలో సంచరిస్తుందో లేదో
 అప్పుడే చెప్పటం కష్టం !
 ఎంత కృశించిపోయినా, ఎంత సంకుచితమైనా
 ఇంకా దాని హృదయం స్పందిస్తూనే ఉంది కాబట్టి
 బ్రతకవచ్చునన్న ఆశతో శాస్త్రజ్ఞులు ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు.
 చెప్పబోయే చిట్టచివరి అంశం
 అనవసరమే అయినా
 అసక్తికరంగా ఉంది కాబట్టి తెలుపుతున్నాం.
 పురాతత్వ శాస్త్రజ్ఞుల పరిశోధనవల్ల
 తొలి యుగాల్లో ఈ జీవి పేరు ధర్మం అని తెలుస్తోంది !
 నరతత్వశాస్త్రవేత్తల సమాచారం ప్రకారం
 ఇటీవలి యుగాల్లో దాన్ని మానవత్వమని పిలిచేవారని
 ఇంతకీ అది మళ్ళీ బతికి బట్టకట్టావికాని
 ఏ పేరుపెట్టి పిలిస్తే కాదన్నది కనక !

[జనవరి 1970]

ఎవ్వరిదీ అడుగుల సవ్వడి?

ఈ సీరప నిష్ఠుర శిశుర

మానాతుర వనాంతరమ్మున

ఎవ్వరిదీ అడుగుల సవ్వడి?

రువ్వెను నా గుండెల పుప్పొడి!

కాలధూళి ధూనరితములొ

కమనీయ స్వప్నచిత్రముల

చేలాంచల మృదుల స్వర్గల

దాలొత్తుచు నడచిన దెవ్వరు?

జడజీవన పరిష్కంగమున

బడలిన నా మానస వాటిక

నవచేతన చివురెల్లెలా

నడచివచ్చు దేవత ఎవ్వరు?

చిరునవ్వుల వెలుగుల జాడలు

చెరగిపోయి నిలచిన నాపై

అణుపణువున వెన్నెల విరిసే

హాసమ్ములు వినరిన దెవ్వరు?

మూగపోయి గొంతుకలోనే

మాగన్నుగ కునుకు రాగముల

మేలుకొలిపి ఎల తెమ్మెరలా

లేలియాడ జేసిన దెవ్వరు?

ఈ వింటర్ బ్రదుకున జల్లున
మల్లెల వెదజల్లిన దెవ్వరు ?

ఈ కఠోర పథమును మమతల
కిసలయాల పరచిన దెవ్వరు ?

తెమ్మెర తెరమాటున మసలే
కమ్మని రూపమ్మే నీవని

వికసన్నవ సుమహాసమ్ములు
వెల్లడించెలేవే జవ్వని !

విధుర హృదయనీరవ పీఠుల
మధురోహల వెలయించేపని

పికగేయము లెదురై నిన్నే
నుతించెలే వసంతభామిని !

[మార్చి 1970]

ఉగాది రిహార్స్‌ల్స్

ఇప్పుడు నేను రిహార్స్‌ల్స్ చేస్తున్నాను—

హిందూ ఉట్టికెక్కించి

అనుభవాన్ని అందలమెక్కిస్తున్నాను.

ఉగాది కవితకు ఊపిర్లు పోస్తున్నాను.

ఈ చిగుళ్ళ వసంతంలో ముళ్ళూ తెగుళ్ళూ చూస్తూ

ఇప్పుడు నేను రిహార్స్‌ల్స్ చేస్తున్నాను.

నాకు ఇల్లుంది - ఇల్లాలూ ఉంది

అఫైకోర్స్ - ఇల్లు మాత్రమే అద్దెది !

అసలే రోజు లలాంటిది ?

అద్దెకివ్వాలన్నా పుచ్చుకోవాలన్నా

అర్హత అత్యవసరమైన రోజులు మరి !

ఆఫ్ఫరల్ అద్దెకొంప కావాలన్నా

కులం చెప్పాలి బలం చెప్పాలి - ధనబలమూ చెప్పాలి !

హోదా కుటుంబగాథా-అవసరమైతే ఉల్టాసిదాచేసి మరి చెప్పాలి !

అదే ఇల్లాలూ కావాలనండి !

నలభైయేళ్ళు చాటినా సరే - నాలా బట్టతలైనాసరే

పట్టుబట్టి పెంటబడతారు - కాళ్ళు పడతారు - ఇంకా

చెట్టుచూపితే కట్నాలూ కానుకలూ వర్షం కురిపిస్తారు !

కొందర్ని చూస్తే - ఆశ్చర్యం !

నల్లడబ్బు తెలుపు చేసినంత తెలివిగా
 మర్దరు కేసు మాఫీ చేసినంత తాపీగా
 ఏదైనా సరే - అద్దెకిష్టనూగలరు, పుచ్చుకోనూగలరు !
 ఎందరో మహానుభావులు - అందరికీ వందనాలు
 కాదు కాదు - హదాభివందనాలు !
 అదే మన తెలుగుదనానికి ఆనవాలు !
 నేనొక సామాన్యుణ్ణి !
 కాకపోతే - కళ్ళు చెమరించినప్పుడు,
 పళ్ళు పటపట లాడినప్పుడు
 మెదళ్ళు చిటపట మండినప్పుడు
 తెల్లని కాగితాల గుండెల్లో
 నల్లని చీకటి బతుకుల్ని చిత్రించేవాణ్ణి !
 కలాన్ని కాగడాగా పట్టుకుని - వర్తమాన
 కాలపు కారడవిలో దారి వెతుకుతున్నవాణ్ణి !
 అదే నా అర్హతగా అడ్డం పెట్టుకుని
 కాన్వెంటులో సీటుకోసం కాళ్ళావేళ్ళాపడే పేరెంటులా
 ఆకుపచ్చ రేషన్ కార్డుకోసం
 అడ్డమైన వాళ్ళనూ దేబిరించే అభాగ్యుడిలా
 ప్లస్ కోసం ఇంటింటికీ - ఆశగా
 ఓపిగ్గా తిరిగే ఇండిపెండెంటు అభ్యర్థిలా
 ఆర్నెల్లపాటు అహర్నిశలూ పాటుపడితే
 ఆఖరికి దొరికిందో అద్దెకొంప
 అచ్చంగా పోలిక చెప్పాలంటే అదో కోళ్ళగంప !

ఆ కోళ్ళగంపలాంటి కొంపలో
 కవత్తం పేరెత్తితే కోడిలా కొక్కిరించే ఇల్లాలికి వినిపించేకంటె
 ఇకిలంపులూ సకిలంపులూ లేకుండా
 చెప్పింది చెవులారా విని చేతులారా చప్పట్లు కొట్టి
 సంతోషించే సంస్కారం తమకున్నదని విని
 కవిత వినిపిస్తే ఫలితముంటుందని
 ఇక్కడికి బయల్దేరాను !
 చిలకలా నవ్వుతూ శకునంగా వస్తుందనుకున్న ఇల్లాలు
 చిన్నతోయిన మొహంతో - చెమ్మగిల్లిన కళ్ళతో
 నాదారి కడ్డవచ్చింది !
 ఎందుకే ఆ తన్నీరు ? ఎవరైనా చూస్తే నవ్వుతారు !
 మాంచాల వారసురాలా ! మరీ అంత బేలవైతే ఎలా ?
 కత్తికి పెరవని వీరుడు కూడా
 కవిత చెబుతానంటే పారిపోతాడు !
 బాంబులు విసిరే ఢీరుడైనా
 కవిని చూసి కాలికి బుద్ధి చెబుతాడు !
 అది ప్రొద్దుదూరైనా సరే - మరో ముద్దనూరైనా సరే !
 కంగారుపడకు - తన్నీరు చుడుచుకో !
 నా బంగారు తమా - రెండు రోజులోర్చుకో !
 చెక్కు చెదరకుండా తిరిగివస్తాను—
 చెక్కుతెచ్చి నీ చేతుల్లో పెడతాను—
 అంతే !
 చెక్కుమాట వినేసరికి
 చెమ్మగిల్లిన కళ్ళు కలువల్లా విరిశాయి - మీమీద ఒట్టు !

చెక్కిళ్ళపై చేమంతులు పూచినట్టు
 ముక్కుపుకక తకుక్కున మెరిసేట్టు
 మా అవిడ నవ్వింది !
 ఆ నవ్వే నాకు హండ్రెడ్ హార్సుపవర్ కిక్కిచ్చింది !
 నన్నీ వేదిక నెక్కించింది !
 ఆ కిక్కుతోనే నే నిక్కడ నిలబడ్డాను
 ఆ హక్కుతోనే నేనిప్పుడీ రిహార్సల్ చేస్తున్నాను !
 ఈ వేదికనెక్కి నేనిప్పుడు రిహార్సల్ చేస్తున్నాను !
 అంతేకాదు - ఈ విచిత్ర విశ్వమంతా
 ఓ రిహార్సల్ గా చూస్తున్నాను !
 ప్రాణి పుష్టిమొందు ప్రసవ వేదనలో రిహార్సల్ !
 గిట్టేటప్పుడు మరణయాతనలో రిహార్సల్ !
 జనన మరణాల మధ్య మనుగడ నెట్టటానికి
 కొట్టుమిట్టాడే ప్రతిఘట్టం రిహార్సల్ !
 తొలి సంజకెంజాయలోంచి తొలి వెలుగులు ప్రభవించే ముందు
 తూరుపు నిట్టూరుపు రిహార్సల్ !
 ముతుచక్ర గతిలో ప్రకృతి వికృతిలో
 జీవపరిణతిలో రిహార్సల్ !
 స్థాణువులో ప్రాణశక్తి చివురించే హరిత చేతనలో రిహార్సల్ !
 రసాల కిసలయాలు మేసి పసంతగీత మాలపించే
 కోకిల తొలి కూజితంలో రిహార్సల్ !
 అమని భామిని అవని కరుచెంచే వేళ
 ఊహల ఉయ్యాలల్లో మా రవిపుంగవుల రిహార్సల్ !

పండగా పబ్బం వస్తోందంటే
 ఇంటింటా జరుగుతుంటుందో రిహార్సల్ !
 అవును - ఇంటింటా ఓ రిహార్సల్ !
 అగ్గిలో పొయ్యికుండానే భగ్గునమండే నూనె - అసలే
 మాడిపోతున్న మాడుకంటుకోటమెలా ?
 తలకు పోసుకోటమే తలకు మించిన బరువైతే
 తొలిపండుగ గడిచేదెలా ?
 గుడిసెలోపోడిక్కుడా పడిశానికి మందా ?
 ఉన్నోళ్ళకి పండగ ఉగాది
 లేనోళ్ళ కది మనోహ్లాది !
 ఎన్నాళ్ళిలా చస్తూ బతికేది ?
 ఎప్పుడు మా తలరాతలు మారేది ?
 అని - ఊహల్లో ఉడికిపోతూ రిహార్సల్ చేస్తున్నాడు
 బడుగువాడు - తిరగబడితే పిడుగువాడు !
 కోయిల కూసినా - కొత్తచీర కొనలేదని
 భార్యమణి రుసరుసలాడుతున్నట్టే ఉంది !
 కాకి అరిచినా - బాకీ తీర్చలేదని
 బట్టలకొట్టు బంగారయ్య కేకలేసినట్టే ఉంది !
 ఏ రిజా బెల్లు మోగినా కొత్తల్లుడు వాకిట్లో దిగినట్టే ఉంది !
 అప్పు నిప్పులా కొంప కంటుకున్నట్టే ఉంది !
 పండగ దండగ్గా మారింది
 బతుకే పొగచూరింది
 గానుగెడ్డులా అవసరాల చుట్టూ తిరుగుతూ
 బానిసలా ఈతిబాధల బరువులు మోస్తూ
 ఎన్నాళ్ళిలా ? ఎన్నేళ్ళిలా ?
 అని - ఊహల్లో ఉక్కిపోతూ రిహార్సల్ చేస్తున్నాడు

మధ్య తరగతి మందభాగ్నుడు -

తెలివి ఉన్నా తెగువలేని అచ్చ తెలుగువాడు

బాంబేలో బెడ్ కాఫీ టేస్టుచేసి

బెంగళూర్ లో విజినెస్ పార్సనర్ తో బ్రేక్ ఫాస్ట్ రుచి చూసి

మధ్యాహ్నం మైద్రాస్ లో మంత్రిగారితో లంచించేసి

సాయంత్రం హైదరాబాద్ లో సాహితీ సభకు పేంచేసి

రాత్రికి రాజధానిలో రాజకీయాలు చర్చచేసి

స్టార్ హోటల్ లో సినీస్టార్ తో విందుభోంచేసి

రెస్టారెన్ గా కష్టపడాలి !

ఏం ఉగాదో ఊపిరాడని విజీ

క్రేజీ లైపుతో కుదరటంలేదు రాజీ

అని ఊహల్లో ఉక్కిరొతూ

ఉగాది ప్రోగ్రాం రిహార్సల్ చేస్తున్నాడు

కలవాడు—

సిరిగలవాడు చిటికపేసి సిగిరెట్ బూడిద రాల్చినట్టు

దేన్నైనా రాల్చగలవాడు, కూల్చగలవాడు.

ఇప్పుడు నేనూ ఓ రిహార్సల్ చేస్తున్నాను.

ఇలా ఎవరి రిహార్సల్ వారిదైనప్పుడు

ఈ హాలెందుకు ? ఈ గోలెందుకు ?

ఉగాది వచ్చేదెందుకు ? పోయేదెందుకు ?

[మార్చి 1988]

పరిక్ష తప్పుతాననుకోవద్దు!

కంగారు పడకోయి మనిషీ !

కాలమనే గదిలో

జీవితమనే పరిక్ష రాస్తున్న

ఆత్మాచార్యుడి అంతేవాసి !

దిగాలుపడి దిక్కులు చూడకు !

మొగం పేలవేసి కూర్చోబోకు !

విను !

ఇక్కడ..ఎవరి పరిక్ష వారిదే !

ఎవరి వ్యవధి వారిదే !

ఎవరితోనూ నీకు పోటీలేదు !

ఎదుటివాడిని చూసి 'కాపీ' చేసేటందుకు పిలులేదు !

నీకుముందే ఈ గదిలోకి వచ్చినవాళ్ళు

నీకన్న ఎంతో ఆలస్యంగా వెళ్ళవచ్చు !

నీ తర్వాత ఎప్పుడో వచ్చినవాళ్ళు

నీకన్న ముందుగా వెళ్ళిపోవచ్చు !

వచ్చేపోయే వాళ్ళను అచ్చెరుపడి చూస్తూ

నీకిచ్చిన సమయాన్నీ అవకాశాన్నీ

వృధా చేసుకోకు !

ఈ పరిక్ష రాసేటప్పుడు చాలా మెలకువ కావాలి !

వివేకం కావాలి - విశ్వాసం కావాలి !

చివరిగంట మోగేదాకా సహనం కావాలి !

బీటికి చూటికీ చెదిరిపోని ఏకాగ్రచిత్తం కావాలి !

నీ చేతికందిన ప్రశ్నపత్రంలో
 చీకుచింతల చిక్కుప్రశ్నలే ఉంటాయన్నీ !
 అయితే - అక్కడక్కడా
 అంబుసుఖాల అచ్చుతప్పలూ ఉంటాయి కొన్ని !
 నువ్వొచ్చి చిక్కుప్రశ్నలు చూసి బిక్క మొహం పెట్టకూడదు !
 అచ్చుతప్పలు చూసి అసలంటే అనుకోకూడదు !
 ప్రశ్నలు మరీ కఠినంగా ఉన్నాయని
 ప్రయత్నించడం మానెయ్యకూడదు !
 నీతిచ్చిన వ్యవధితో నింపాడిగా కూర్చుని
 నిష్పరంగా ప్రశ్నలన్నీ 'అన్నరు' చెయ్యాలి !
 పరీక్ష సక్రమంగా పూర్తిచేశాక - నువ్వు
 పంచభూతాల పంచపాశిగుండా వెళ్ళిపోవచ్చు !
 ఇక్కడ—
 వెలుగూ చీకటి - పగలూ రేయీ
 గడచిపోతున్న వ్యవధిని
 గడియ గడియకూ నూచిస్తాయి !
 సత్యమూ ధర్మమూ - పాపమూ పుణ్యమూ
 నీచుట్టూ పరీక్ష పర్యవేక్షణ చేస్తాయి !
 పరీక్ష తప్పతాననే భయం నీకువద్దు !
 ప్రతివాడికీ పరలోకపు వైతరగతికి
 ప్రొమోషన్ కద్దు !
 కంగారుపడకు !
 తాపిగా సాఫిగా పరీక్ష పూర్తిచెయ్యి !
 తర్వాత ఫలితం సంగతి 'వైవాడికి' వదిలెయ్యి !

పురుష సూక్తమ్

కూర్మలో నిలుచోమనటం నియంతృత్వం
 నిలుచోవటం బానిసత్వం !
 ఎవడి బలం వాడు చూపి
 ఎగబడటం ప్రజాస్వామ్యం !
 ఎదుటివాణ్ణి వెనుక్కు నెట్టి పారేసి
 ముందుకు దూసుకుపోవటం స్వేచ్ఛ !

బొరుగువాడికి నాయకత్వం
 పోట్లగిత్తకి కుడితి పట్టటం !
 మంచిగా మనలాలనుకోవటం !
 పిచ్చానుపక్రమికి వారి వెదకటం !

మానవత అంటే
 వానవతకు దగ్గరచుట్టం !
 సమానత్వం అంటే
 కష్టల తక్కువ !

నీతి అంటే
 ఇతరులకుండాలని చెప్పేది !
 పరుల సొత్తు
 మనం అనుభవించాల్సిందే !

ఉద్యోగం అంటే
 తుమ్మితే ఊడే ముక్కు !
 ఏడు అంటే
 నోటుకు అమ్ముకునే హక్కు

ఫిబ్రవరి 1971

పాదేయం

చీకపెంత భయంకరం ?

దారిద్ర్యంతన్న - దావానలం కన్న
మహాపాపంకన్న - మారణాస్త్రం కన్న
చీకపెంత భయంకరం ?

జీవకోటి ప్రాణాలను మాత్రం హరిస్తుంది మృత్యువు!
నృష్టినంతటినీ కబళించాలని
కబంఘుడిలా ఆశగా ఆబగా చేతులుచాచి వస్తుంది
చీకటి !

భయగు ప్రక్కన - మెలుకుప ప్రక్కన
ఎడవ ప్రక్కన - నడవడి ప్రక్కన
దీపం ప్రక్కన - దివ్యత్వం ప్రక్కన
హించి ఉంటుంది -
అవకాశం చూసి ఆశ్రమంఘటకుంటుంది !

పాపానికి మారుపేరు చీకటి
రోపానికి మరోరూపు చీకటి
అవినీతికి చిరునామా చీకటి
అపకీర్తికి మూర్తిత్వం చీకటి
పాశవికత ముడిచిన భూకుటి
పలుకలుషాల విషాల నిషాల సంపుటి
చీకటి !

ప్రతి గుండెలోనూ నిండిపోవాలనీ
ప్రత్యక్షులనూ స్మరంగా స్మృత్యం చేయాలనీ

అనుక్షణం ఆరాటపడుతుంది

తారట్లాడుతుంది - తపించిపోతుంది

వీరజీ !

చిక్కిపోయేవు - జాగ్రత్త !

అచ్చమయిన వెలుగుకోసం

అన్వేషిస్తూ వెళ్ళే రెరువరీ ! పద !

పరిపూర్ణ మానవత్వం నీ పొధేయంగా ఉంచుకో !

తీయనైన చెరిమినీ

చిరునవ్వుల కరిమినీ

నిత్యమైన సత్కాస్మి

నిష్కలంక చరిత్రనీ

నీ గుండెలమీద

పరిమళించే విరిసరంగా ధరించి

పవిత్ర జీవితాశయాంసు

చారిపొడవునా దిద్దెలుగా వెలిగించుకుంటూ

నీచుట్టూ జుట్టు విరబోసుకొన్న చీకటిని ఛేదించుకుంటూ

అనంతమైన కాంతినీ

అనశ్చరమైన కాంతినీ వెదుక్కుంటూ పద !

నీ విశ్వాసం నీకు తోడుగా వస్తుంది-నచు !

నవంబరు 1971

భ వి ష్ట ద్వా జీ

ఓ దేవీ !

ఎవరు నువ్వు ?

ఈ చీకటి రాత్రివేళ

పెన్నెల చాట వేసుకుంటూ-నన్నగా కిన్నెరపాట మీటుకుంటూ
కలల పువ్వులు చల్లుకుంటూ-దారిలో శిలల వ్రవింపజేసుకుంటూ
నా కుటీరానికి నడచివచ్చావు -

ఎందుకు ? - ఎవరు నువ్వు ?

ఇక్కడ నీ కాతిభక్తిమివ్వటానికి నాకేమున్నాయి ?

పాద్యానికి వన్నీరు లేదు - కొద్దిగా కన్నీరు మాత్రముంది !

పూజకు పువ్వులు లేవు - వాడిన నవ్వులు మాత్రమున్నాయి

నిన్నధివసంప జేయటానికి నిర్మల స్వర్ణపీఠం లేదు

ఇదుగో - ఈవగిలిన తుది మిగిలిన ఎదమాత్రం ఉన్నది.

ఏమిటలా చూస్తావు ఎగాదిగా ?

ఎందుకలా నవ్వుతావు గడసరిగా ?

సంజల తెంజాయల్ని నీ ముగ్ధల్లో దాచుకుని

సర్వలోక రహస్యాలను నీ కన్నుల కాటుక చేసుకుని

చుక్కల్ని వెలుగుపూల మొక్కల్ని తమాల వినీల దిక్కుల్ని

నీ దృక్కిమల లోతుల్లో పదింపరుచుకుని

సెలయేటి కలకలలు చదలేటి మిలమిలలు కదిలేటి పెన్నెలలు

నీ పెదవులపై పొదుపుకుని

ఎందుకలా నవ్వుతావు గడసరిగా ?

ఏమిటలా చూస్తావు నన్నెగాదిగా ?

అవును నిజమే ! -

కాంక్షాపూరిత కల్మష శిఖరాగ్రం నుండి

జారిస సెలయేరే నా కన్నీరు !

అవును నిజమే ! -

నరలోక నరకజీవిత సగ్గుబాధా బంధనాల్లో

నలిగి వాడిన పువ్వులే నా నవ్వులు !

అవును నిజమే !

వృధాక్షుభిత యథార్థ జగత్తుకి తగిలి

తునా తునకరైన తుహిన ఛాండమే నా హృదయం !

అవును మరి !

నేనొక సామాన్యుణ్ణి !

చీకటిలో బ్రతుకుతున్న చిపరితరం మానవుణ్ణి !

ఆవేశం కాపేషం హఠాయించుకున్న వాణ్ణి !

కాలం విసిరిన జాలంలో చిక్కుకున్న చేపపిల్లలాంటివాణ్ణి !

పువ్వులవలె హాయిగా నవ్వలేనివాణ్ణి

పులుగుల వలె స్వేచ్ఛగా ఎగరలేనివాణ్ణి

వెలుగులవలె స్వచ్ఛంగా బ్రతకలేనివాణ్ణి !

నాచుట్టూ అనేకానేక కల్లోల తరంగిణులు తరంగరెత్తుతున్నవాణ్ణి

నాలోపల సీచ నిరాశా ఘుంఘానితాలు పరుగురెత్తుతున్నవాణ్ణి

తపనలోంచి తప్పులోంచి

అడుసులోంచి అధోగతిలోంచి...లేచి

అడుగు ఘుండుకు చేయలేనివాణ్ణి

ఎందుకూ పనికిరానివాణ్ణి

ఎందుకు బ్రతుకుతున్నానో తెలియని వాణ్ణి

ఎప్పుడైనా ఎక్కడైనా అనంత దిగంతాన

వెలుగురవ్వ కనబడితే - చూడలేక - కళ్ళు మూసుకుని

పెక్కిపెక్కి ఏడిచేవాణ్ణి

ఇక్కడ ఒంటరిగా

కటిక చీకటిలో నాకుటిలో కూర్చుని

ఘూరం శోకాన్ని గీతాలుగా రచిస్తున్నవాణ్ణి

వేదనా వేదాన్ని ఎలుగెత్తి వశిస్తున్న వాణ్ణి

అల్లంత దూరాన సూర్యోదయమోతోందన్న వార్తవిని

అసూయపడి పళ్ళుతొరుక్కునే అశక్తుణ్ణి

ఇంకా ఎన్నాళ్ళిలా చీకట్లో - మృత్యువు వాకిట్లో

పడిగాపులు పడాలో తెలియని

దిక్కుతెలియని దిక్కుమొహం మానవుణ్ణి !

అదుగో - అలాచూడకు ! నేను భరించలేను

ఆ చూపులతో

నాలోపల రేగే అనుతాపాన్ని అనువదించలేను !

ఎందుకలా కరుణార్ధంగా నవ్వుతావు ?

నాలోనికి లేనిపోని ఆశల్ని రువ్వుతావు !

ఆ ! ఏమిటి నువ్వనేది నిజమేనా ?

నిజమేనా ? నా భవిష్య నిర్మాత్రివి నీవేనా ? నీవేనా ?

ఈ నితాంత ధ్యాంత హిమాసానువుల మీద

ప్రాణాత ప్రభాకర తేజోరాజి ప్రసరించనున్న దంటున్నావా ?

ఈ నిరాశా ముప్త నిస్తబ్ధకాలాన
ఆశా చైతన్యసావేరి రాగయులు

ప్రపహించున్నాయంటున్నావా ?

ఈ రుధిరాశ్రుపూర కాసారాంతరాన

ఆనందారవిందాలు అందంగా వికసించున్నాయంటున్నావా !

నా మనస్సున అనంత శాంతిచంద్రికలు కురుస్తాయంటున్నావా !

నా కంఠాన కనోష్ఠ వాంతిగీతికలు హనిస్తాయంటున్నావా !

నిజమేనా ? నిజమేనా ? ఓదేవీ !

ఓ భవిష్యద్వాణి !

నా హృదయరాశి !

ఏప్రిల్ 1969

శశి రమింకా పోలేదు....

అందరూ ప్లాట్ ఫారం మీద ఆత్మతతో నిలుచున్నారు
 ఆశతో ఆందోళనతో అనుమానంతో చూస్తున్నారు.
 మత్తుగా సిగ్గులు వంగింది
 కొత్త సంవత్సరం రైలుబండి వస్తోందోస్తోంది
 గంపెడు సంసారం గడచిడతో కొందరు
 కొంపలంటుకుపోతున్నట్టు కంగారుపడుతూ కొందరు
 మోయలేని ఆశయాల బరువులతో కొందరు
 హడావుడిగా ఆశల పరుగులతో కొందరు
 మనకేం ఫర్వాలేదన్నట్టు ధీమాగా కొందరు
 మనవాళ్ళు సీట్లు చూస్తారు లెమ్మని భరవాసాగా కొందరు
 బొత్తిగా లోక మెరుగని వాళ్ళు
 కొత్తగా పెళ్ళి చేసుకున్నవాళ్ళు
 జ్ఞానులు జంటిలో మానులు పూజులు
 రోగులు సంతతభోగులు యోగులు
 అన్ని తరహాలవాళ్ళూ అన్ని తరగతుల వాళ్ళూ
 ఎదురుతెన్నులు చూస్తూ ఆరాటంలోంచి ఆలోచనల్ని పడబోస్తూ

*

*

*

పాత సంవత్సరం నిర్లిప్తంగా జారిపోయి
 కొత్త సంవత్సరం ఉత్సాహంగా నిర్మలంగా ఉదయిస్తుంది.
 కాలం సృష్టి సృతిలయాలకు మూలం
 కాలం కంటికి కనిపించని యింద్రజాలం
 కాలం మానవ మేధస్సుకు తగులుకున్న కొళ్ళనో మార్పు గాలం!

*

*

*

పువ్వుల్ని పిండిన అత్తరువులలో మునిగి తేలేవాడికి
సహజ నిర్మలమైన కుసుమ సౌందర్యం సౌగంధ్యం అక్కరలేదు
పూటకూలికి చెమట ధారపోసే వాడికి

కాపుసారా నిషాదే కాని కమ్మతెమ్మెర ఖుషీలేదు
పైశ్యతోనూ జీతం రాశ్యతోనూ జీవితం ముడిపెట్టుకున్న వాడికి
శిశిరమే కాని వసంతంలేదు.

సామాన్య మానవుడికి సంసారాన్ని మించిన ప్రపంచం లేదు

కోటి కోటి సమస్యలతో సమరమే కాని

కోయిల పాటలు వినిపించుకునే తిరికలేదు

తనచుట్టూ తాను తెరలు దించుకుని

అకలిని ఆవేదనని తప్పతాగి

జీవితం చీకటి గదిలో

కలల మైకంలో పడివున్న మానవుణ్ణి చూసి

నిండుగా కాసిన గున్నమామిడి

నిట్టూర్చి బరువుగా తలవంచుకుంది

నిలువెల్ల పూచిన మల్లెటిగ మంచుబొట్టు కన్నీరుగా విడిచింది

రసాల కిసలయాల నిరసించి

కోయిల వేదనాగీతాన్ని ఎలుగెత్తి పాడింది

మోదుగు తన ఎర్రని గుండెల్ని పేల్చుకుని

సానుభూతి ప్రకటించింది

ఎవరికీ పట్టని వెర్రిమొహం వసంతం

పువ్వు పూవునూ చూసి జాలిగా నవ్వుకుంది

ఉగాది హుటాహుటేని వచ్చేసింది

అయినా శిశిరం యింకా ప్లాజ్ ఫారం మీదే ఉంది ! మార్చి 1963

కన పడని నీడ

అచేతనంగా పడివున్న నాపైని

అమృత స్నిగ్ధాలయిన నీ చూపులు కురిసిన క్షణం

విదాటిదో నాకు సరిగా గుర్తులేదు -

కాలం పుట్టిన రోజున కాబోలు

క్షణంలో సగంలో

కమ్మని ఆ అనుభవం కాస్తా కరిగిపోయింది.

నా కాగిత నీ రూపం చెరిగిపోయింది.

అప్పటినుంచి నీ కోసం ఎంతగా వెదుకుతున్నానో నీకు తెలుసు!

ఇది నీవు నాకు విధించిన వియోగం కాదని నాకు తెలుసు!

ఏదో ఒక మధుర క్షణంలో

దీవు నా కళ్ళలోకి చూస్తూ

పూర్ణిమా విఘాదయ దీప్తితో

చిరునవ్వులు నా గుండెల్లోకి రువ్వినట్టు

అన్నష్టంగా అనుకుంటాను.

తీరా నీ హావన పరిష్కంగానుభూతి హిందకుండానే

శారద నీరదాల్లా ఏదో మాయ

నా చుట్టూ తెరలు దించి

నీ నుంచి సన్ను వేరు చేస్తుంది

అయినా ఇది వియోగం కాదని నాకు తెలుసు!

ఒకసారి

పిల్ల తెమ్మెరలా నన్ను సున్నితంగా స్పృశించి
అందకుండా అందంగా తప్పుకుంటావు -

మరొకసారి

పండువెన్నెలలా చల్లగా నన్ను కౌగిలించి
నాకు చిక్కక నవ్వుకుంటావు -

ఇంకొకసారి

విరి తావిలా మత్తుగా నా చుట్టూ పరిభ్రమించి
ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసి విడిచిపెడతావు

వేరొకసారి

చూరాన ప్రశాంత బృందావనాంతరాన
మోహన మురళి రవంలా

ఏవో తీయని తలపుల అలలు నాలో రేపుతావు

ప్రతి క్షణం నా ప్రక్కనే నీ జాడ !

నా కనులలోనే కనిపించని నీ నీడ !

చీకటిలో సెలయేటిలా ఆ అనుభూతి

గుండె లోతుల్లోకి ఎప్పుడూ ప్రవహిస్తూనే ఉంటుంది.

ఉదయారుణ కిరణాల్లో చీకటి ముసుగు తీసి

చిత్రంగా ఒక్క విరుచుకునే ప్రకృతిలో

సాయంకాలం సీరెండలో

కొండ అంచున రంగులు పులుముకునే మొగిళ్ళలో -

సముద్రం ఒడ్డున ఇసుక మీద నుంచి

చూరాన మనగ్గా తెరటాల మీదికి వంగిన గగనంలో

వానలో స్నానం చేస్తున్న

గులాబీ మొగ్గ బుగ్గ మీద జారే పన్నీటిలో -

ప్రకటి అవశం చివరన రూపున్న
 చిన్ని ఒంటరి చుక్క చిరునవ్వులో -
 కన్నీటితో నిన్ను అన్నేషిస్తానే ఉన్నాను.
 ఘనీభవించిన కాలం

ముద్ద కప్పురంలా హరించుకుపోతున్నది.
 చివరికి నేనిలాగే శిలనై పోయినా
 నాలో ఏ మూలో

ఆ మధుర కణం మరల వస్తుందనే ఆశా
 నీ మనోజ్ఞమైన బాహువులు చాపి
 నన్ను నీ అక్కున హత్తుకుంటావనే నమ్మకమూ
 కీవించే ఉంటాయి !

అందుకే

ఇది వియోగం కాదని నాకు తెలుసు !

నేనిలా పరితపిస్తున్నానని

అవ్యక్తంగా మనలే నీకు తెలుసు !

జూలై 1964

వర్షంలో ఓ సాయంకాలం

ఇంతేముంది ?

ఎటువాళ్ళపై పరాక్ !

మెరుపుల చూపులతో కోపంగా ఉరుముతూ

తరుముకొస్తున్న మబ్బుల దెబ్బలకి చెల్లాచెదరై పోయి

గొడుగులూ, జేబుగుడ్డలూ, అరచేతులూ అడ్డుపెట్టుకుంటూ

చురుగ్గా దూసుకొస్తున్న చినుకులు ములుకులు సోకకుండా

బెరుగ్గా తలలు దాచుకుంటూ

తత్తరపడుతూ, తొక్కినలాడుతూ

పరుగెత్తుతూ, జారుతూ - కేరుతూ ...

రెప్పలమీద రాలుతున్న చినుకుల్ని తప్పించుకుంటూ

కోపంగా నిస్సహాయంగా మబ్బులకేసి చూస్తూ,

పంచెలూ పావడాలూ లాగూలూ పైకి లాక్కుంటూ

చిత్తడిలో పాదాలను చిందులు తొక్కిస్తూ

తలొక పక్కకి పరుగులెత్తుతారు -

టీస్టాల్ చూరుకిందా

చిల్లరకొట్టు వీడీలమీదా

షల్లకొట్టు పంచలోనూ

తలలు దాచుకుంటారు

చూరుల్లోంచి జారుతున్న ధారల్ని

రోడ్డు చెక్కిళ్ల గుంటల్లో నిండిన కన్నీళ్లనీ,

ఎదురుగా సంతోషంతో తలలాడిస్తూ
 చినుకుల్లో తడుస్తున్న పడుచు కొబ్బరిమట్టల్ని
 వానని ధిక్కరిస్తూ తీవిగా నడిచిపోతున్న గొడుగుల్ని
 అతుక్కుపోయి అనుభూతి లోకంలో విహరిస్తున్న ఒక్కటై
 రిజ్జలో అర్థనారీశ్వరుల్ని
 ఆశ్చర్యంగా, దిగులుగా, పరధ్యానంగా,
 అసూయగా, ఆసక్తిగా చూస్తూ
 ఏదో ఆలోచిస్తూ—
 మధ్య మధ్య బారలు బాపి చినుకుల్ని కొలుస్తూ—
 కాలాన్ని దురాక్రమణచేసి
 ఉరుముల బాజాలతో
 మెరుపుల తోరణాలతో
 ఇంద్రధనస్సును కిరీటంగా ధరించి
 దౌర్జన్యంగా రాజ్యాభిషేకం చేసుకుంటున్న మబ్బుల్ని
 కసిగా శపించే కళ్లు.
 పర్వమనే భూతవైద్యుడు చేసిన
 అష్టదిగ్బంధనానికి అచేతనాలైన కాళ్ళు
 చలిగాలి పెడుతున్న గిలిగింతలకి
 పులకరిస్తున్న ఒళ్లు !
 పోస్టల్ మిది అర్థనగ్న సినీతారల ఒయ్యారి ఒంపుల్ని
 కాల్చుకుంటున్న కోరికల నెగళ్లు !
 మెరుపులకి ఉరుములకి భయపడి
 గుండె బాదుకుంటూ విలపిస్తున్న రేడియోలు !
 కోలాహలంతో కోటి కోటి ఆలోచనలు.
 మధ్య మధ్య హలో హలో పలకరింపులు. పరిచయాలు !
 ప్రేమెంతలు ! విసిగింతలు !

వానమీద కోపంకొద్దీ
 విద్యుదీపాలు నమ్మేచేస్తే-
 ఓహో! ఇహనేం చెప్పాలి?
 అంతా ఇంతాకాని కలకలం!
 అదంతా ఎంతసేపూ?
 గాలిదుమారం ఉద్యమించి
 నిరంకుశ దౌర్జన్య మేఘాన్ని నిర్దాక్షిణ్యంగా తరిమేసేదాకా!
 హిగరణిగి పాలిపోయిన
 మొహంతో పారిపోతుంది మబ్బు!
 అండచూసుకుని చిందరవందరగా శివాలాడిన
 చినుకులు, చప్పగా చల్లారిపోయి ఊరుకుంటాయి.
 ఇహ...
 అప్పటిదాకా అనుమానిస్తూ ఉన్న ఒక్కొక్కచెయ్యి
 బయటికి తొంగిచూసి—
 తానే వానని తరిమేసినట్టు
 విజయగర్వంతో విర్రవీగుతుంది!
 కళ్ళెం విడిచిన గుర్రాల్లా కదం తొక్కుతాయి కాళ్ళు
 ఆగిపోయిన కాలం ఒక్కమాటుగా సాగినట్టు
 పీఘలన్నీ ఒక్కసారి ఒక్క విరిచి నిట్టూర్పుతాయి
 వికసించిన మొహాల్ని చూసి
 వీధి దీపాలు చూడా నవ్వుతాయి!
 ఆకాశ వీధిలోకి
 అప్పుడే వచ్చిన నక్షత్రాలు
 ఆశ్చర్యంగా ఇదంతా చూస్తూంటాయి!

రాత్రి వర్షీయసి

నెరసిన నెత్తిన వెంట్రుకల్లా
 అక్కడక్కడా చుక్కలు తొంగి చూస్తూంటే
 నున్నగా నిగనిగలాడుతున్న బట్టతలలా
 మధ్యలో చంద్రుడు తళతళ వెలిగిపోతూంటే
 పాలిపోయిన తెల్ల మొహం నవ్వులా
 పొండురమైన వెన్నెల తేలిపోతూంటే
 ముసలిమొహంలో పడిన ముడతల్లా
 చెట్టూచేమలూ గోడలు హొదుగుతున్న నీడలు
 గజిబిజిగా అల్లుకుంటూంటే
 ఎక్కడో మొరుగుతున్న కుక్కలతో
 గొంతు కలిపి దగ్గుతూ
 ఉండుండి ఆక్రోశిస్తున్న గుడ్లగూబలతో
 శ్రుతి కలిపి మూలుగుతూ
 విముక్తి వికాసంలేని మొండిబ్రతుకు
 ఎన్నాళ్ళిలా ఈడుస్తుందో పాపం.. రాత్రి!
 పుట్టినదాదిగ్గా.. ముసలితనంతో
 చల్ల చారిన గుండెలతో
 బానిసలా చీకట్లోనే బ్రతుకుతున్నది..
 ఏనాడూ కళ్ళనిండా వెలుగుచూసి ఎరుగదు
 చూసి భరించనూ లేదు !

తన మనస్సులోని తమస్సును
 జగత్తు నెత్తిన రుద్ది
 ఏమీ ఎరుగని నంగనాచిలా
 ఏడుపు మొహం పెడుతుంది రాత్రి !
 సకల జీవకోటికీ మత్తుమందు పెట్టి జోకొట్టి
 పెద్దమనిషిలా పెత్తనం చెలాయిస్తుంది
 చింతలతోపు చీకటిని,
 శ్మశాన ప్రశాంతిని తన సొంతం చేసుకుని
 దయ్యాల భూతాల చతురంగబలాం
 రహస్య స్థావరాలుగా మార్చుకుని
 అర్చకుల్ని అజ్ఞానుల్ని బేలల్ని భీరువుల్ని
 కీచురాళ్ళ బూచిగొంతుతో భయపెడుతూ
 అధికారాన్ని నిలుపుకుంటున్న రాత్రి !
 వేకువను చూసి తోకజాడించే పలాయనవాది !
 నియంతృత్వానికి బానిసత్వానికి
 ప్రగతి నిరోధక మనస్తత్వానికి
 ప్రతీకగా నిలచే రాత్రి !
 విముక్తి వికాసంలేని మొండిబ్రతుకు
 ఇలాగే యుగయుగాలుగా ఈడుస్తూనే ఉంది !
 ఇంకా ఎన్నాళ్ళో ఇలా - పాపం !

మార్చి 1969

సుప్త రాగవీణ

మరచిపోయితివేమి ? ఈ మౌనవీణ
మీటి కమ్మగ పలికింప వేటి సామి ?
తాపకారుణ మృదులాంగుళి వియోగ
మోర్వజాలను చేకొను మొక్కమాటు

సుప్తమై రసరాగ నిశ్చిప్తమైన
ఈ విపంచిక నంతమ్ము నిడి - ముదమ్ము
మేళవించితి వొక స్వప్నవేళ నీవు
ఏమి ? నా స్వామి మరచితివేమి ? మరల

నీ కొనగోట మీటుమొక నిత్యవినూతన రాగ మీ మహా
భీకర శూన్యమౌనములు ఖిన్నముగాగ భవన్నభాంకురాల్
పోకిన సుప్త తంత్రుల విశుద్ధ విలక్షణనాద మూర్చనల్
నాకధునీ తరంగ నటనా కలరాపములై జనింపగన్

వేగలేనిక నిస్తప్త వేదనముల
నెప్పుడు కరుణించి నన్ను వీక్షింతువోయి ?
ఈ నిరాశా నిశాసుప్త హేమవీణ
నే మధూదయ వేళ మ్రోగింతువోయి ?

జనవరి 1967

తు పా ను

తుపాను వచ్చేట్టుంది !

తుమ్మ చెట్టు కొమ్మ చివరి గూట్లోంచి

బంగారు పిచ్చుక భయం భయంగా తొంగి చూస్తోంది !

కమ్మకొస్తున్న కారు మబ్బుల వంత -

కొమ్మ కొమ్మ రెమ్మ రెమ్మ ఊపిరి దిగబట్టి

ఉపద్రవాన్ని శంకిస్తోంది !

ఎక్కడో ఏ యినుప పిడికిట్లోనో దిగిసురుపోయి

దిక్క చచ్చిన గాలి కేం తెలుసు ?

దిక్కుల కవాటాలన్నీ

ఒక్క మాటుగా మూసుకు పోయాయని !

రెక్కలాడించినా దొక్కలు నిండని

దిక్కులేని పక్షులు దిగాలు పడి చూర్చున్నాయని !

నిశ్శబ్దం !

ప్రశాంతత కాదు ! ప్రమాద సూచన !

సంఘర్షణకు ముందు నిస్తబ్ధ యోచన !

ఉన్నట్టుండి-ఒక్కమాటుగా తెక్లన ఉరుముతూ-సుళ్లు తిరుగుతూ

మహోగ్ర రూపం ధరించి మొగ్గరాన నిలుస్తుంది మబ్బుల సేన

ఏదో ఉదాన -

గిరులపైన తరులపైన నింగి నుండి నేలపైన

విరుచుకు పడుతుంది గాలివాన !

అప్పుడు -

నిశ్శబ్దం నెత్తిన పడుతుంది పిడుగు !

నిశ్చలత్వం గుండెల్లో కన్నీటి మడుగు !

మిట్టపల్లా లేకం చేసేసి జలం సోషలిజం ప్రకటిస్తుంది !

గాలికి విరిగి నేల కొరిగిన తరువులు

జాలిగా తమ ఓటమి ఒప్పుకుంటాయి !

దుమ్మ చెట్టు కొమ్మతో బాటు కూలిపోయిన గూడు

బంగారు పిచ్చుకని వెక్కిరిస్తూ ప్రవాహంలో కలిసిపోతుంది !

ఆకాశం అసహాయంగా మయ్యిచాటున తలదాచు కేడుస్తుంది !

రుపాను డెలిశాక చూడాలి -

ఆ ప్రశాంత సౌందర్యాన్ని !

ప్రసవ వేదన తరువాత శిశువును చూసుకున్న తల్లి చిరునవ్వులా

ప్రకృతి కాంత పెదవుల మీద మెరిసే నీరెండ వెలుగుల్ని !

జూలై 1978

క వి తా మృ త ము

ఇది కవితా రస మిది మధురానవ
మిది ఘావనాసుధా పావన తీర్థము
ఇది సౌందర్యమిది సానందము
ఇది ఉజ్జ్వలయారుణ కిరణ చుంబనము

ఇది సుమ కోమల

మిది కమనీయము

ఇది

సాయంతన సువర్ణ వర్ణము

ఇది మాధుర్యమిది సౌగంధ్యము

ఇది

వాసంత వనాంతర పవనము

ఇది మనోహరమిది

ముగ్ధ మోహనము

ఇది

చెలిచెక్కుల నునువెచ్చని పరువము

ఇది తీయని కల

ఇది గుండెల జల

ఇది గులాబిపెదవుల విరిసిన మిలమిల

ఇది తొలకరి చిను కిది పరువపు కులుకు

ఇది

నీరద హృదయోద్గత శంపాలత

ఇది తారాస్మిత

మిది రాకాద్యుతి

ఇది

శారద శీతల చాందీ కిరణము

ఇది సవరాగమ్మిది అనురాగము

ఇది

బృందావన మందానిల గానము

ఇది శృంగార మ్మిది శాంతము, కాంతము

ఇది

హేమంతోదయ తరళ తుషారము

ఇది గంభీరమ్మిది ఘన గర్జన

మిది

సాగర సంగత నైకనదీ సంగీతము

ఇది గంగా జల

మిది హిమాద్రి శృంగము

ఇది

మానస సరోవిరాజి శతదళము

ఇది వేదనా మధువు, బాధాశీధువు

ఇది

ప్రసూతికా నయన గళిత

మధురానందాశ్రువు

ఇది శైశవోదయము

ఇది కౌమార నిర్మలము

ఇది యౌవన సుమనస్సుమనోహర

మధుమాసము.

హృదయాంతః స్రుత మధుకోశము

ఇది నైర్మల్య మ్మిది నిత్యము, సత్యము

ఇది

పరంజ్యోతి పరిపూత స్మేరము.

ఇది - కవితా రసము

నా లో 'నే ను'

ఈ పిడికెడు గుండెలలో ఏదో ఒక మహా శక్తి
 రూప రహిత చిత్రమై రేపున పూర్వానుభూతి
 ఏదో ఒక సహృద్భుత నాద మైద సంచరించు
 ఏవేవో వింత వింత భావమ్ములు పొట మరించు
 నాలో నొక మారు కోకిలాలాపము లభింపు
 వానంత ప్రసవ సుధా హాసమ్ములు పరిమింపు
 నాలో నొక మారు గ్రీష్మ కీలలు చెలరేగి వచ్చు
 దావానల భావానిల ధాటికి నా ఎడద విచ్చు
 నాలో నొక మారు నీల జలదచ్ఛాయలు గమించు
 బీటలైన గుండెలలో పీయూషాశ్రువులు రాల్చు
 నాలో నొకమారు శరత్కాల నిర్మలత రహించు
 న్యచ్చ భావ చాంద్రి సీత చారుదీప్తి ఎడను నిలచు
 నాలో నొకమారు హిమానీ లాస్యము సంఘటించు
 హేమంత నిశాంత శైత్య మెదలోన ఘనీభవించు
 నాలో నొకమారు శిశిర కాలహేల తొంగిచూచు
 ఆశల వసరాకు రాలి అమనికై ఎడదవేచు
 నాలో శైశవ స్నిగ్ధ లీల లెపుడు పులకరించు
 పాల కడలి తరగల చిరు గాలివోలె పలుకరించు

నాలో కామర నిర్ధరీ లహరులు పరుగులెత్తు
 నీల జలద చలత్తటి జ్వాలమ్మెద తళుకులొత్తు
 నాలో నొకమారు యౌవనము సందన శోభనించు
 బృందావన వేణుగాన మధురిమ లెద గుబాళించు
 నాలో నొకమారు వార్ధకమ్మొదవిన యట్లు తోచు
 నీలి నీడ లేవో మనః కూలమ్మున కేలుసాచు.

నాలో ఒక మారు తిమిర జాలము తలయెత్తి నిలచు
 దానవత్వమా క్షణమున మానవతను మ్రింగజాచు

నాలో నొక మారు నవ్య దివ్యకాంతి తరగలెత్తు
 పరమాత్ముని దరహాస ప్రసరము నా ఎడద హత్తు.

ఈ అనంత విశ్వమపుడు నాలో అబువై యొదుగును
 అబువు నుండి బ్రహ్మ వరకు అంతయు “నేనై” ఎదుగును.
 మార్చి 1975

